

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif G. Cohen**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Emil Stan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru, Avocat; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar; **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris

SECRETAR DE REDACȚIE:

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

S U M A R

- Alegerea D-lui avocat Periețeanu ca Director și a D-lui avocat Alex. Velescu ca Prim-Redactor la revista „Curierul Judiciar”;
- Sistemul român de sancțiune a formalității legale de constituire a Societăților de capitaluri, de avocatul Const. Teodorescu;
- Formarea complectelor și art. 148 legea org. judecătorești, de Alexandru Șefănescu, Consilier Curte apel Tg. Mureș;
- „Nu se plătește. . . !” de D. Șefănescu, Consilier la Curtea de apel Cernăuți;
- Pe marginea unui articol, de magistratul Horea Coğălniceanu;

JURISPRUDENȚĂ:

— Inalta Curte de Casație s. Unite: *Al. Lorintz și soția cu Florian Kempt* (Incheieri date în Ardeal de a doua instanță în materie de executare sau sechestr. Recurs în contra lor. Este reglementat de legea Curții de Casație, recursul special prevăzut contra lor, de legiurile locale, fiind abrogat);

— Curtea de apel Constanța: *Ministerul de Finanțe cu Armenubi Ruserian* (Dacă părțile care au fost chemate la darea ordonanței prezidențiale, pe baza art. 104 Pr. civ. au, pe lângă dreptul de apel contra acestor ordonanțe și calea acțiunii principale? Dacă privilegiul Statului, asupra taxelor succesoriale este opozabil terților achizitori, față cu care nu s'a cerut înscrisura ipotecară? Prescripția privilegiului ocult și a celui conservat prin înscrisura ipotecară. Art. 72 al. ult., 80, 95 al. 4 leg. timbru-lui din 1920);

— Curtea de apel București s. III: *Cleopatra Xenocrat Chiriazî cu Victoria Chivulescu și alții*. (Vânzare, Moșie expropriată, clauza din contract că prisosul sau diferența suprafeței moșiei, va fi plătită sau rambursată. Acțiune în nulitate: Dacă cumpărătoarea se poate prevala de art. 3 legea agrară din 1921? Confirmarea actului, după expropriere. Valabilitatea vânzării);

— Trib. Brăila s. I: *G. Tomescu inculpat se înscrie în falș contra proceselor verbale dresate de experți*. (Proces verbal făcând dovada până la înscrierea în falș. Lipsa unora din mențiunile cerute de lege. Slăbirea forței probante. Declarațiune de înscriere în falș. Respingerea ca inutilă din moment ce este posibilă proba contrarie. Aplicațiune la legea contabilității publice) cu o *Notă* de Vintilă Dongoroz;

ALEGEREA D-lui PERIȚEANU CA DIRECTOR ȘI A D-lui AL. VELESCU CA PRIM-REDACTOR LA REVISTA „CURIERUL JUDICIAR”

DEM. I. DOBRESCU
Fostul Director
al Revistei „Curierul Judiciar”

Consiliul de administrație și Comitetul de redacție al „Curierului Judiciar” întrunindu-se în ședință plenară în ziua de 9 Noembrie 1932, primind cu profund regret demisiunea din direcția revistei a D-lui *Dem. Dobrescu*, căruia preocupările conducerii Primăriei Municipiului București îi cer toată puterea sa de muncă, a ales în unanimitate ca *director* al revistei pe d. avocat *I. Gr. Periețeanu*, fost Ministru, și a desemnat ca prim-redactor pe d. avocat *Alex. Velescu*.

I. GR. PERIȚEANU
Actualul Director
al Revistei „Curierul Judiciar”

Bizuindu-se pe fidelitatea valoroșilor săi colaboratori și pe încrederea statornică a cititorilor săi, „Curierul Judiciar” se va strădui să mențină patrimoniul moral a patruzeci de ani de muncă în serviciul dreptului și a dreptății.

SISTEMUL ROMÂN DE SANȚIUNE A FORMALITĂȚII LEGALE DE CONSTITUIRE A SOCIETAȚILOR DE CAPITALURI

Profesorul la Facultatea de Drept dela Universitatea din Paris, Joseph Hémard, în monumentală sa operă: „Théorie et pratique des nullités de sociétés et des sociétés de fait” (2-a éd. Sirey, 1926, XXVIII + 981 p.) cercetează, cu o admirabilă amplexare, în Dreptul comparat, cu specială privire la jurisprudență, problema nulității societăților din cauza neîndeplinirii formalităților legale de constituire, în scop de a construi o teorie a societăților de fapt, formulând și unele propuneri de lege ferenda pentru țara sa de origină.

În cadrul acestor preocupări a intrat și țara noastră, sau mai exact, codul nostru comercial dela 1887.

Despre acest cod, însă, nu scrie decât 5 rânduri (pag. 783) din cele circa 1000 pagini, mulțumindu-se a considera sistemul român la fel cu sistemul italian, asupra căruia insistă special în 54 pagini (Cartea a II-a din Partea a III-a: 814—868 p.).

Se cuvine a verifică noi, ca naționali, în ce măsură își are temeiul această considerațiune.

Studiind problema sancțiunilor formalităților legale de constituire a societăților, alături de Franța, în diferite legislațiuni străine (Anglia, Argentina, Austro-Ungaria, Belgia, Brazilia, Bulgaria, Chili, Egipt, Elveția, Germania, Italia, Mexic, Olanda, Portugalia, România, Spania, Ungaria, Uruguay), Hémard ajunge, teoretic și practic, să facă următoarea clasificare de regimuri.

Teoretic, deosebeste două regimuri: *unul preventiv*, în care intervine, în constituirea societăților, o autoritate oficială, funcționar sau tribunal, și *altul represiv*, în care o astfel de autoritate nu intervine.

Înlăuntrul primului regim, mai deosebeste: țări, în cari îndeplinirea formalităților de constituire n'are un *efect creator*, și țări, în cari îndeplinirea acestor formalități are un astfel de efect. În ce privește pe cele dintâi, riscurile nulității sunt diminuate: în ce privește pe cele de al doilea, ele sunt suprimate.

Practic, în grupa țărilor, unde se aplică, mai mult sau mai puțin, regimul preventiv fără efect creator, face să intre, pe lângă Germania și Italia, considerate ca tipice, Bulgaria, Elveția, Portugalia, Spania, Ungaria; iar în grupa țărilor, unde se aplică, mai mult sau mai puțin, regimul preventiv cu efect creator, face să intre: Anglia și Statele Unite.

Pomenind de România, Hémard o rânduește în prima grupă, la urmă de tot, pare-se, pentru a o așeză și alături de Anglia, cu care se începe grupa a doua. „En Roumanie, scrie el, relevând art. 138, le tribunal donne un véritable autorisation” (p. 783).

Se cuvine deasemenea a verifică și temeinicia acestei apropieri.

* * *

Vom cercetă regimul societăților de capitaluri: A. Înainte de 1887; B. După 1887; iar în prima epocă: I. Dela 1840—1868; II. Dela 1868—1887.

A. Înainte de 1887.

I. De la 1840 — 1868

Regimul condiceii de comerț dela 1840 (Ioan M. Bujoreanu, Colecțiune de legiuirile României vechi și

noună, 1873, vol. I, pag. 251), tradus după codul francez de comerț dela 1808.

S'a aplicat și în Muntenia cu începere dela 1864.

Condițiuni de înființare și funcționare a societăților anonime. Tovărășiile anonime nu se pot înființa decât:

- a) prin acte publice (art. 39);
- b) cu slobozenia Domnului și cu primirea formală a înscrisului tovarășiei (art. 36); și
- c) cu îndeplinirea formalităților de publicitate (art. 39, 41, 44):

Formalități de publicitate (art. 44, 41). Porunca Domnului ce întărește tovarășiiile cele anonime, împreună cu înscrisul de tovarășie, trebuiesc să se depună, să se transcrie, să se afișeze și să se publice.

a) *Depunere.* Ele trebuiesc să se dea, în soroc de cincisprezece zile dela data întăririi, la cancelaria tribunalului local, unde este așezată casa tovarășească de negoț;

b) *Transcriere.* Ele trebuiesc să se treacă în condică;

c) *Afișare.* Ele trebuiesc să se lipească, spre știința publicului, trei luni, în sala judecății.

d) *Publicare.* Ele trebuiesc să se publice în Buletin. *Sancțiunea publicității* (art. 41 in fine) Efectul lipsei de publicitate este următorul:

a) Cu privire la *asociați*. De nu se va păzi vreuna din aceste formalități, toate faptele tovarășiei sunt nimicite și de niciun folos pentru tovarăși;

b) Cu privire la *terți*. Interesele străinilor nu se pot vătăma nici cum prin lipsa acestor formalități.

I. De la 1868 — 1887

Regimul condiceii de comerț dela 1840, completată cu regulamentul pentru societățile anonime promulgat cu decretul no. 172 din 31 Ianuarie 1868 (Ioan M. Bujoreanu - Colecțiune de legiuirile României vechi și nouă, 1875, vol. I, pag. 1926).

Restricțiuni la dreptul de autorizare (art. 1). Societățile anonime nu pot fi autorizate decât:

1) Dacă obiectul întreprinderii lor va fi de natură comercială; și

2) Dacă ar necesită întrunirea de capitaluri mai sus de resursele unor societăți cu altă denumire.

Cuprinsul actului de constituire (art. 2). Actul de constituire al societății anonime cuprinde:

1) Obligațiunea tuturor subscriitorilor ca, îndată ce se va dobândi autorizarea Domnului, să verse fiecare în casa societății partea sa din capitalul social:

2) Statutele societății;

3) Imputernicirea din partea tuturor subscriitorilor către unul sau mai mulți dintre dâșii de:

a) a face cererea de autorizație;

b) a introduce în statute orice modificățiuni s'ar găsi de cuviință de către dâșii sau de către administrațiunea superioară; în sfârșit,

c) a primi și subscrie toate actele privitoare la societate;

Actele, cari trebuiesc alăturate la cererea de autorizare (art. 2 și 3). Cererea pentru autorizațiunea unei societăți anonime va fi însoțită de următoarele piese în quadruplu exemplar:

1) Actul public de constituirea societății;

2) În caz când capitalul social cuprinde și imobile,

copii legalizate ale titlurilor de stăpânire necontestată a acelor imobile:

3) Certificatul tribunalului constatator de sarcinile, la cari ele sunt supuse;

4) Un inventar complet descriptiv al imobilelor sau, al mobilelor, în caz când capitalul social cuprinde și mobile;

Informațiuni, pe cari sunt chemați a le da prefectul, primarul și Camera de comerț (art. 4). Prefectul județului, primarul comunei și Camera de comerț a circumscripției, unde are a fi sediul societății, trebuie să deie Ministerului agriculturii, comerțului și lucrărilor publice, științe agricole:

1) Valoarea și succesul întreprinderii;

2) Inconveniențele sau avantajele ce prezintă întreprinderea sub raportul interesului comercial;

3) Moralitatea sau solvabilitatea subscriitorilor fondului societății;

4) Personalul administrativ al societății, dacă va fi arătat anume în actul de constituire;

5) Estimațiunea obiectelor mobiliare și imobiliare, ce compun fondul social;

6) Exactitudinea inventarului.

Referatul Ministerului de resort către Consiliul de miniștri. Despre cererea de autorizație, despre actele alăturate și despre informațiunile date de prefect, primar și Camera de comerț, Ministerul agriculturii, comerțului și lucrărilor publice va referă Consiliului de miniștri (art. 5 al. 1).

Procesul-verbal al Consiliului de miniștri (art. 5, al. 2). Consiliul de miniștri, ascultând și pe reprezentanții societății, admite sau respinge cererea de autorizație, ori arată modificățiunile, ce trebuiesc introduse în statute, spre a se putea obține autorizațiunea.

Încuviințarea cererii de autorizațiune de către Consiliul de miniștri se consemnează într'un proces-verbal.

Aprobarea Domnitorului. Procesul-verbal al Consiliului de miniștri, care încuviințează cererea de autorizațiune, se supune la aprobațiunea Domnitorului (art. 5, al. 3).

B. După 1887.

Regimul codului de comerț pus în lucrare la 1 Septembrie, 1887, tradus, cu unele modificări, după codul italian de comerț intrat în vigoare la 1 Ianuarie 1883.

În legătură cu forma contractului de societate, în codul italian de comerț dela 1883, sunt următoarele articole: 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 133, 137.

În codul român de comerț dela 1887, acestor articole le corespund: art. 88, (87), 89 (88), 90, (89), 91 (90), 92 (91), 93 (92), 94 (93), 95 (94, 95), 96 (96), 97 (97), 98 (98), 99 (99) 134 (133), 139 (137).

Sunt, însă, modificate articolele: 91, 92, 94, 95, 134.

Este aproape în întregime, nou art. 138.

La societățile de persoane se referă articolele: 88, al. 1; 89, 91, 93, al. 1; 94, 96, al. 1; 97, 98, 99, al. 1, 2 și 3.

La societățile de capitaluri se referă articolele: 88 al. 2, 90, 92, 93, al. 2 și 3; 95, 96, al. 2; 97, 98, 99, al. 4; 134, 138, 139.

Începem cu art. 138, ca fiind, aproape în întregime, nou față de dispozițiunile codului italian de comerț.

Art. 138 din codul de comerț dela 1887 în raport cu codul de comerț dela 1840 și cu regulamentul pentru societățile anonime dela 1868.

Art. 138 din codul de comerț dela 1887 face largi împrumuturi din codul de comerț dela 1840 și, mai ales, din regulamentul pentru societățile anonime dela 1868. Se mentine strâns legătura cu trecutul.

Aliniatul I din art. 138 reproduce art. 36 din codul de comerț dela 1840, cu o modificare.

1840

Art. 36. *Tovărășia anonimă nu se poate înființa decât cu slobozenia Domnului și primirea formală a înscrisului tovărășiei.*

1887

Art. 183, al. I. *Societatea nu se poate înființa de cât cu autorizațiunea Tribunalului comercial respectiv, care va fi dată după o cerere ce se va face de către fondatori.*

Se reproduce, în aceeaș energică formă imperativă, dispozițiunea că, fără convenita autorizație, societatea *nu se poate înființa.*

Se înlocuește autorizațiunea Domnului cu autorizațiunea Tribunalului comercial respectiv: se schimbă puterea executivă prin puterea judecătorească.

No. 1, 4 și 5 dela aliniatul II din art. 138 sunt extrase din art. 2 și 3 ale regulamentului pentru societățile anonime dela 1868.

1868

Art. 2, al. 1. *Cererea pentru autorizațiune va fi însoțită..*

Art. 2, al. 2. *Actul public prin care se constifue societatea..*

Art. 2, al. 3... și statutele societății.

Art. 3, ab. inițio. *Dacă capitalul social.. ar cuprinde și... avut în imobile, copii legalizate a titlurilor de stăpânire.. a acelor imobile și certificatul tribunalului constatator de sarcinile, la cari sunt supuse...*

Art. 3, în fine... un inventar complet descriptiv al acelor obiecte.

1887

Art. 138, al. II, ab. inițio. *La cererea de autorizațiune se vor alătura:*

No. 1. *Actul de constituire și statutele societății.*

No. 4. *Titlurile de proprietate, când se pun imobile în societate și certificatul tribunalului.. constatator de sarcinile, la cari sunt supuse.*

No. 5. *Un inventar complet... descriptiv de starea mobilelor sau imobilelor cari se pun în societate...*

După regulamentul din 1868, evaluarea obiectelor, cari se pun în societate, se făcea direct de prefect, primar și Camera de comerț; după legea din 1887, evaluarea se face de fondatori, iar Camera de comerț numai o verifică.

No. 2 pune în acord vechea dispozițiune, după care subscriitorii capitalului social, mai înainte de a se dobândi convenita autorizațiune, nu vărsau nimic din capitalul scris, cu dispozițiunea nouă, după care fiecare acționar trebuie să verse în numerar, chiar dela început, trei zecimi, cel puțin, din valoarea sumelor sau acțiunilor subscrise de dânsul.

Tot un înțeles de conciliere cu noua situație îl are și no. 3, vorbind de procesele-verbale și celelalte acte, cari constată deliberațiunile și deciziunile luate de *adunarea generală constitutivă.*

Aliniatul III ab initio din art. 138 face extrageri din art. 4 al regulamentului dela 1868, în ce privește contribuțiunea Camerei de comerț la darea autorizațiunii.

1868

Art. 4. Pieseile menționate la art. precedent se adresează... camerei de comerț... cerându-i a da informațiuni.

c). Asupra inconvenientelor sau avantajelor ce prezintă întreprinderea sub raportul interesului comercial;

d). Asupra moralității... subscriturilor fondului societății;

e). Asupra personalului administrativ...

g). Asupra exactității inventarului...

f). Asupra estimățiunii obiectelor mobiliare sau imobiliare, ce compun fondul social.

Spre deosebire de regulamentul din 1868, care pune informațiunile și în sarcina prefectului județului și a primarului comunei, codul de comerț din 1887 pune darea avizului numai în sarcina Camerei de comerț a circumscripțiunii respective.

Aliniatul 3, în fine, din art. 138 reproduce aproape textual art. 5, al. 2 din regulamentul dela 1868.

1868

Art. 5, al. II, Consiliul de Miniștri, ascultând și pe reprezentanții societății, admite sau respinge cererea de autorizare, ori arată modificările ce trebuiesc introduse în statute...

Față cu regulamentul din 1868, legea din 1887, schimbă contradictorul reprezentantului societății. După regulamentul din 1868, înaintea Consiliului de miniștri, contradictor al reprezentanților societății, era Ministerul de resort (al agriculturii, comerțului și lucrărilor publice); după legea din 1887, înaintea instanțelor judiciare, contradictor al acestora este Ministerul public.

Aliniatul 4, 5 și 6 din art. 138 se ocupă de apelul contra încheierii tribunalului asupra cererii de autorizare, interzicând recursul.

Dispozițiunea de interzicere a recursului este azi abrogată prin art. 103 al. 3 din Constituțiunea dela 1923, care statuează că dreptul de recurs în casare este de ordin constituțional.

Art. 138 din codul român de comerț dela 1887 în raport cu art. 91 al. 2 din codul italian de comerț dela 1883. Față cu împrumuturile din dreptul nostru anterior, aliniatul 3 din art. 138 mai cuprinde și următorul adaos: „după ce va verifica dacă s'au îndeplinit condițiunile stabilite de lege pentru constituirea legală a societății”.

Această expresiune este proprie codului italian.

Este desprinsă din aliniatul 2 art. 91 al. 1 din codul român, fără a mai fi reprodușă în corespunzătorul său, aliniatul 2 art. 92 din codul român.

În adevăr, traducând art. 91, al. 2 prin art. 92 al. 1, legiuitorul român a lăsat la o parte expresiunea: „după ce va verifica îndeplinirea condițiunilor stabilite de lege și de constituirea legală a societății”.

Această înseamnă că legiuitorul nostru dela 1887 și-a dat osteneală să concilieze, cu ideea luată din dreptul nostru anterior asupra societăților de capitaluri, textele din codul italian de comerț, cari i s'au părut, considerate în întregime, mai incompatibile.

Prin această suprimare, s'a redus aproape la ni-

1887

Art. 138, al. 3, ab. initio... după ce se va obține avizul Camerei de comerț în privința:

utilității întreprinderii;

moralității fondatorilor,

și administratorilor;

exactității inventarului,

și estimățiunii bunurilor mobiliare și imobiliare, ce se pun în societate.

1887

Art. 138, al. III, în fine. Tribunalul... ascultând... și pe reprezentantul societății, admite sau nu cererea de autorizare, ori arată modificările ce trebuiesc făcute în statute.

mic atribuțiunile tribunalului în ce privește darea ordonanței de transcriere, afișare și publicare, deși ea are a fi dată, cași la italieni, tot în camera de consiliu și tot față cu procurorul. Este mai mult o împiedecare adusă reprezentanților societății de a trece la îndeplinirea formalităților de publicitate mai înainte de a fi obținut încheierea tribunalului de admitere a cererii de autorizare a înființării, sau, cel mult, un mijloc preventiv de a asigura exacta îndeplinire a acestor formalități mai ales în ce privește afișările.

Socotim că ordinul de transcriere, afișare și publicare se poate da de tribunal cu ocaziunea cercetării cererii de autorizare a înființării și ca o consecință a admiterii acestei cereri, scurtând calea, prin suprimarea unor formalități rămase aproape fără sens și rost în sistemul român, ca aceea a întocmirii a două dosare: unul privitor la înființare și altul, la publicitate, cași cum n'ar fi mai rațional să se găsească într'un singur dosar toate actele și lucrările, prin cari se stabilește existența, ca persoană juridică, a unei societăți de capitaluri.

Punerea în concordanță a codului italian de comerț din 1883 cu ideea cuprinsă în art. 138 din codul român de comerț dela 1887. În legătură cu ideea legiuitorului român, cuprinsă în art. 138 din codul de comerț dela 1887, pe lângă art. 91, al. 2, au mai suferit unele modificări și următoarele alte texte din codul italian de comerț dela 1883 și anume: art. 91, al. 1, art. 95; art. 133.

Art. 91 al. 1 din codul italian de comerț stabilește că actul constitutiv și statutele societăților de capitaluri se vor depune la grefa tribunalului în 15 zile dela data lor; pe când art. 92 al. 1 din codul român de comerț statuează că această depunere va trebui să aibă loc în 15 zile „după ce va rămânea definitivă încheierea judecătorească, care a autorizat înființarea”.

Art. 95 din codul italian de comerț stabilește că se vor publica în Buletinul Oficial al societăților pe acțiuni și documentele anexate, adică documentele anexate la actul constitutiv și statutele societății cu ocazia facerii lor de către notar; pe când art. 95 din codul român de comerț stabilește că se vor publica în Monitorul Oficial „toate documentele relative la constituirea societății”, adică actele anexate la cererea de autorizare cu ocazia înființării societății, potrivit art. 138.

Art. 133 din codul italian de comerț stabilește că sumele depuse ca vârsământ vor putea fi primite de administratori numai în baza certificatului grefierului că s'a făcut depunerea, transcrierea și publicarea contractului de societate; pe când art. 134 din codul român de comerț stabilește că acest certificat, eliberat de președintele tribunalului, va constata „că toate formalitățile prevăzute de lege pentru constituirea societății s'au îndeplinit”.

Este, în esența lui, ca origine, francez, iar nu italian, sistemul conceput de legiuitorul român dela 1887 cu privire la înființarea societăților de capitaluri și sancțiunea formalităților de înființare. Hotărâtor în această chestiune rămâne tot art. 138, care este, după cum am arătat, propriu codului român de comerț dela 1887.

Aliniatul 1 declară, în cea mai energică formă imperativă, că fără autorizarea tribunalului de comerț respectiv, societățile de capitaluri nu se pot înființa, ceea ce înseamnă că, înainte de această autorizare,

asemenea societăți n'au ființă, nu există, sunt inexistentente.

Ideia de inexistență este clar exprimată de legiutorul român și în art. 134 prin una din modificările aduse articolului corespunzător din codul italian: 133.

Art. 133 stabilește că sumele depuse ca prim vârsământ se vor restitui subscriitorilor, „dacă transcripțiunea n'a avut loc”.

Art. 134 din codul nostru stabilește cu totul altă ceva. Dacă președintele tribunalului constată că toate formalitățile prevăzute de lege pentru constituirea societății s'au îndeplinit”, dă cuvenitul certificat necesar ca zisele sume să fie primite de administratorii numiți. În caz când constată contrarul, dă subscriitorilor certificat că „societatea nu s'a înființat” pentru ca zisele sume să fie ridicate de dânsii.

Prin urmare, chiar dacă s'a dat încheiere de admitere a cererii de autorizare a înființării, chiar dacă s'a dat și ordonanța de transcriere, afișare și publicare a actelor de înființare, încă societatea nu ia ființă, dacă nu s'au îndeplinit toate formalitățile prevăzute de lege pentru constituirea ei. Nu se vede, oare, aici, clar exprimată, și ideia din art. 41 în fine al condicii de comerț dela 1840 cu privire la lipsa formalităților posterioare autorizării? „De nu se va păzi vreuna din aceste formalități, toate faptele tovarășiei sunt nimicite și de niciun folos pentru tovarăși; iar interesele străinilor (terților) nu se pot vătăma nicidecum din lipsa acestor formalități”.

Ori, condica română de comerț dela 1840 este traducerea codului francez de comerț dela 1808.

Dar, spre aceeaș idee, ne duce și aprofundarea competenței tribunalului în materie de autorizare a înființării societăților de capitaluri.

În adevăr, în această materie, tribunalul are trei atribuțiuni distincte:

a) *Verificarea legalității*. Tribunalul „verifică dacă s'au îndeplinit condițiunile stabilite de lege pentru constituirea legală a societății”;

b) *Aprecierea oportunității*. Luând de bază avizul Camerei de comerț, fără a fi ținut să-l urmeze, tribunalul apreciază utilitatea întreprinderii, moralitatea fondatorilor și administratorilor, exactitatea inventarului și estimățiunea bunurilor mobiliare și imobiliare, ce se pun în societate.

c) *Obligarea părților la modificări*. Tribunalul arată reprezentanților societății modificările ce trebuiesc introduse în statute, cu alte cuvinte *se substitue părților pentru a determina condițiunile unui contract*. (cp. *Vivante*, ed. II, No. 443 și 444; *Navarrini*, No. 111; *Rocco*, No. 181). De aceea, și imputernicirea ce se dă de către asociați unuia sau mai multora dintre dânsii, cuprinde și dreptul de a consimți la orice modificări ar găsi de cuviință, tribunalul a se introduce în statutele societății.

Atribuțiunile dela litera a se găsesc exact sub această formă în codul italian de comerț dela 1883, art. 41, al. 1.

Atribuțiunile dela literile b și c se găsesc în dreptul nostru anterior și anume în regulamentul pentru societățile anonime dela 1868, art. 4 și art. 5 al. 2, regulament, care nu este decât dezvoltarea art. 36 din condica română de comerț dela 1840, care, și ea, nu este, după cum am arătat, decât traducerea codului francez de comerț dela 1808.

Din cele mai sus arătate, se vede lesne pentru ce societatea este considerată ca fără ființă mai în-

ainte de a se dobândi din partea tribunalului autorizarea de înființare.

Tribunalul are chemarea de a colabora cu părțile la înființarea ei. Activitatea tribunalului întregrează activitatea părților, se contopește într'un tot esențial pentru crearea societății. Autorizarea tribunalului este de esență contractului de societate în ce privește societățile de capitaluri.

De aceea, în dreptul comercial român, formalitățile de înființare a societăților de capitaluri sunt negreșit prescrise ad solemnitatem, spre deosebire de dreptul comercial italian, unde chestiunea a putut ajunge controversată, așa încât, în cadrul ideii că formalitățile acestei categorii de societăți sunt prescrise numai ad probationem, să fie loc și pentru o teorie a societăților de fapt.

CONCLUZIUNE

Forma contractului de societate, în dreptul românesc, în ce privește societățile de capitaluri, este, în esența ei, ca origine și ca sancțiune, franceză: este, deci, prescrisă *ad solemnitatem* și sancționată cu nulitatea absolută.

În clasificarea de regimuri, pe care o face profesorul Hémar, cu privire la sancțiunile formalităților de constituire a societăților, sistemul român trebuie este alăturat de sistemul francez și îndepărtat de sistemul italian, în ce privește posibilitatea de concepere a unei teorii a societăților de fapt, și cu atât mai mult îndepărtat de sistemul englez, în ce privește efectul creator al formalităților de constituire, întrucât, sub acest din urmă raport, nici încheierea tribunalului de admitere a înființării, nici certificatul președintelui de tribunal dat administratorilor ca să primească vârsământul, nu acopăr neregularitățile, ce s'ar fi comis.

CONST. TEODORESCU
Avocat-Chișinău

FORMAREA COMPLECTELOR ȘI ART. 148 LEGEA ORGANIZĂRII JUDECĂTOREȘTI

Am arătat într'un articol precedent publicat în această revistă (1) modul în care am crezut și credem noi că trebuiesc interpretate dispozițiunile art. 70 și 33 din legea de organizare judecătorească cu privire la formarea complectelor de judecată și al prezidării acestor complecte. Și am demonstrat că atât din punctul de vedere al dispozițiilor de lege, cât și din punctul de vedere al fundamentului rațional al textelor citate, un complect de judecată — este deej vorba de justiția dată și pronunțată în colegiu de magistrați — atcătuit din magistrați de grad egal trebuie să fie prezidat, sub sancțiunea nevalabilității hotărârei, de cel mai vechiu în grad.

S'au ivit însă discuții cu privire la următoarea situație: este vorba de un complect, spre ex. la Curtea de Apel — și la Tribunale chestia se pune identic, — format din trei consilieri, sau din cinci, în caz de divergență; între aceștia se găsesc unii cu gradul simplu de consilier, iar alții au gradul de Consilier de Casație obținut anterior actualiei legi judecătorești, pe baza legilor ungurești. Întrebare: cine prezidează complectul Curții? revine prezidarea de drept consi-

1) *Curierul Judiciar* No. 4 din 24 Ianuarie 1932.

lierului care are și gradul de Casație, sau nu-i revine ?

Repetăm ceea ce am arătat în precedentul articol, anume că astfel de discuții în magistratura Vechiului Regat nu vin. Și nu vin, fiindcă numai în Ardeal, Banat și Bucovina am găsit acest amalgam de clase și grade, de titluri și ranguri, admise de legislația ungară. Greutatea rezolvării tuturor chestiunilor atașate de tot acest amalgam în cadrul și principiile actualei legi de organizare a justiției române, n'ar fi atât de mare dacă magistratii din aceste părți ale țării, beneficiarii, ca să mă exprim astfel, ai acestor distincțiuni, n'ar privi chestiunile prin prismă personală. Cum însă orice argument care poartă emblema subiectivismului n'are ce căuta în atmosfera justiției, care trebuie să fie și să rămână senină, în afară de orice preocupări personale, examinarea răspunsului la întrebarea de mai sus o vom face așa cum trebuie făcută: după lege. Pe noi nu ne preocupă persoanele; ne preocupă chestia de drept, de principiu. Și scopul acestor rânduri este ca, odată lămurită chestiunea de principiu, să se convingă oricine că altă soluție decât cea care rezultă din cele ce urmează, duce la pronunțarea unor hotărâri viciate, nevalabile.

* * *

Sunt păreri cu privire la întrebarea de mai sus în sensul că cel care are gradul de consilier de Casație, prezidează de drept complectul. Iar între doi magistrați sau mai mulți cu grad superior gradelor, dela instanța din care face parte, cel mai vechiu prezidează.

Sunt alte păreri care susțin că gradul superior ce are un magistrat, grad superior gradelor instanței din care face parte — la Tribunale, — Consilier de Curte; la Curți — Consilier de Casație — nu este și nu poate fi socotit ca un element hotărâtor, ci ceea ce decide, este numai vechimea în gradul inițial, adică cel de consilier pentru Curțile de Apel și cel de judecător pentru Tribunale.

Ne înscriem fără rezervă în rândul celor de părere a doua, că adică gradul de Consilier de Casație — vorbim pentru Curți — nu conferă dela sine dreptul de a prezida, și că nu trebuie să i se atribue nici o putere, nici o influență în rezolvarea chestiunii.

Art. 148 din lege cuprinde dispoziții cu ajutorul cărora putem soluționa chestiunea și are următoarea cuprindere: „Clasele și gradele conferite după legile anterioare constituiesc drepturi câștigate și se vor respecta în ce privește titlurile și salarizarea”

„Titlurile și rangurile, conform legilor pe baza cărora au fost câștigate, nu conferă magistratului dreptul de a cere trecerea efectivă la instanța superioară al cărui rang îl poartă.

Stagiul făcut în instanța inferioară nu se poate socoti de cât ca stagiul în acea instanță.

Asemenea clase și grade nu se vor mai acorda pe viitor.

Am reproduș numai aceste patru alineate fiindcă acestea rezolvă nu numai chestiunea a cărei lămurire formează obiectul și scopul acestor rânduri, dar reglementează și alte situații pe care le-aș numi, dacă nu ar fi termenul nejuridic, adiacente celei dintâi, dată fiind legătura dintre ele, a căror sumară examinare și a acestora, o vom face.

Din termenii art. 148 vedem, că legiuitorul face distincție între aceste trei noțiuni: grad sau rang, funcție și titlu. Definierea sferii acestor trei noțiuni nu o cred necesară, fiindcă credem că ea apare evidentă

din însuși înțelesul ce-l dă fiecare din aceste expresiuni.

Vom spune numai că de noțiunea gradului legiuitorul atașează noțiunea efectivității în ordinea de idei care ne preocupă. De unde rezultă aceasta? Rezultă din alineatul al doilea al textului în care se vede dispoziția că un magistrat care are un titlu oarecare sau un rang oarecare conferite pe baza legilor care prevedeau puțința obținerii acestor titluri și ranguri, acest magistrat nu are dreptul a cere, sub imperiul actualei legi de unitară organizare judecătorească, trecerea efectivă la instanța superioară al cărui titlu sau rang îl poartă. Un judecător de sedință dela un Tribunal oarecare cu rangul de consilier de Casație — căci în Ardeal se găsesse, să mi se erte cuvântul, și asemenea bazaconii, ba sunt și judecători dela judecătorii care au acest grad! — nu va putea cere transferarea ca consilier efectiv la Curtea de Casație, sau dacă are rangul de Consilier de Curte de Apel nu poate cere transferarea ca Consilier efectiv de Curte, căci legiuitorul atașează, cum am zis, funcția efectivă față de grad. Prin urmare, legiuitorul român — aceasta ni se pare evident, lămurit — și-a zis că gradul efectiv este elementul decisiv, precumpănitor, atunci când este vorba să stabilim ierarhia gradelor în magistratura românească.

Și atunci dacă astfel se prezintă chestiunea, nu i se poate atribui legiuitorului intenția că în slăbirea prezidării, el înțelege să se țină seamă de gradul pe care un magistrat îl are obținut după alte legi. Pentru el gradul și rangul este una, ca și clasa, după cum funcția efectivă într'un grad oarecare este alta. Aceasta rezultă clar din primul alineat când a prevăzut că clasele și gradele — și noi am adăoga și toate celelalte titluri cu diviziunile și subdiviziunile lor care, toate la un loc, arată încă odată meticulozitatea și spiritul germano-ungar — ce magistratului i s'au conferit după legile anterioare străine, sunt respectate de legiuitorul român, considerându-le drepturi câștigate, numai în ce privește salarizarea și titlul. Atât. Ai fost anterior unirei consilier de Casație, funcționând la Tribunal și ai avut și salariul de consilier de Casație, ești acum purtător de un simplu titlu, și nimic mai mult. Acest titlu ți se respectă după cum ți se respectă și leafa, ce ai primit-o. Deci, eronat se crede că acestea sunt grade, când sunt numai titluri. Fiindcă, încă odată, ca să fie grad, în sensul legii și al spiritului ei, este nevoie de funcție.

Așa încă între doi consilieri dintre care unul are titlul de Casație și are și salarizarea obținute pe baza legilor străine, însă este mai nou în gradul de consilier efectiv decât celălalt care nu poartă acest titlu și nu are nici salariul, acesta din urmă va prezida pe purtătorul titlului de Casație.

* * *

S'a mai ivit și următoarea situație:

În sânul complectului alcătuit din magistrați de același grad se găsește unul care mai înainte fusese trecut la o instanță inferioară. A primit fiind la această instanță, un grad — cred că titlu trebuie să i se zică, pentru cele de mai sus — spre ex. de Consilier de Casație, împreună cu salariul aferent, sau de Consilier de Curte de Apel; sau avea deja aceste grade. Posterior primirii acestor grade, sau mai înainte, trece efectiv în instanța superioară al cărui grad îl poartă. Găsește la această instanță un coleg intrat efectiv în sânul acelei instanțe în timpul când cel din-

tâi era la instanța inferioară, dar care primise gradul anterior intrării colegului său în instanța superioară. Spre exemplu: iată un prim președinte de Tribunal care primește pe loc titlul de Consilier de Curte de Apel la 1 Ianuarie 1930, și primește și salarizarea. La 1 Martie acelaș an, un alt prim președinte de Tribunal este înaintat efectiv Consilier de Curte la o Curte de Apel. La 1 Oct. acelaș an, primul prim președinte care a primit gradul — să-i zicem și noi grad, cum în mod curent i se zice de toți — de Consilier de Curte de Apel la 1 Ianuar 1930 este înaintat și acesta efectiv în Curte. Ei bine, dintre aceștia doi, prezidează consilierul care a intrat efectiv în Curte la 1 Martie și nu celalalt care avea gradul și salariul mai înainte și pe care și l'a menținut în timpul cât a fost la instanța inferioară. Ceea ce a primit la instanța inferioară nu are valoare în ochii legiuitorului din punctul de vedere al efectivității.

* * *

Numai din cauza acestor grade și clase, titluri și ranguri, vestigii ale organizării judecătorești ungare, au loc atâtea chestiuni în aceste părți ale țării.

Este timpul să se limpezească starea actuală. Este timpul să se repună în drepturile lui principiul ierarhiei judecătorești, azi diminuat până la anihilare. Satisfacerea ierarhiei aduce după ea satisfacerea principiului autorității. Mai ales în magistratură.

ALEX. ȘTEFANESCU,

Procuror General al Curții de Ap. Tg.-Mureș

„Nu se plătește...!”

Pe unele locuri și în anumite instituții, mai ales în regiuni minoritate, se păstrează cu rigiditate oarele de serviciu în funcțiunile publice. Oricâtă aglomerație de lucrări ar fi și oricare ar fi urgența unora din ele, nu se intră în serviciu nici c'un minut înainte de ora (să-i zicem) 7 și „jos condeiele” când a bătut ora de plecare.

Stau lângă zidurile instituției multe minute înainte de sosirea „orei legale” dar rar vei vedea vreun funcționar intrând în serviciu cu câteva minute înainte. Așisderea și la plecare.

Acest sistem s'ar putea interpreta ca o „punctualitate”) după unii drept „conștiințiozitate”, dar se mai poate interpreta și ca o lipsă de imbold, o muncă fără suflet în ajutorul Statului ale cărui roțițe scârție așa de neliniștitor.

Dar unde orice aprăciere cade, dând drumul „revoltei” este când auzi: „vezi de altele”, nu te zdruncina căci nu se plătește”.

Acest „nu se plătește” pronunțat cu timiditate la început, a ajuns pretutindeni, în orice domeniu de activitate, să fie busola de conducere.

N'o spun aceasta cu gândul de a adresa invective sau a scorbî calitățile cuiva.

Însă principiul de onestitate profesională mă silește să spun adevărul pe față, căci destul ne minciunim zilnic, ocolind adevărul celor spuse, mirare deci nu mai poate fi dacă dăul domnește pretutindeni.

S'o repetăm cu curaj: Nu se mai muncește ca înainte de război. Majoritatea sunt în treabă dar nu fac

treabă, în orice caz și puținul ce-l fac nu-l fac cum trebuie.

Lipsește deci atât munca calitativă cât și cea cantitativă de care avem atâtea nevoie în aceste vremuri cumplite.

La această stare de lucruri, dacă a contribuit starea de nevroză de după război, calitatea materialului omenesc, apoi în mare parte a contribuit și salariile modice cu cari sunt plătiți funcționarii publici în raport cu scumpetea mijloacelor de trai.

Alarma desnădăjduită ce se dă pentru ameliorarea acestei situații, se cuvine să deștepte privirile și bunele intențiuni, deocamdată, măcar pentru salvarea magistraturei.

Zic „salvarea magistraturei”, căci dacă se mai mențin încă actualele salarii ce-i sunt atribuite, riscăm *prăbușirea*.

Da, prăbușirea — și iată pentru ce:

Pe lângă inteligență, cultură ca să zic „talentul juridic” ce diferă dela magistrat la magistrat, toți însă ca să poată judeca, impleit ajută la consolidarea țării, au nevoie de liniște sufletească. Numai având sălășluită în ei această liniște, poate asculta, diseca adevărul și drămăluși dreptatea.

Ori, cum, poate avea această liniște sufletească cu salariile de azi, când nu-i este asigurată o viață omenescă, necum o haină ca lumea sau puțința de a se cultiva, cumpărând cărți sau abonându-se la vreo revistă juridică.

Pe zi ce trece intră tot mai adânc marasmul în rândurile magistraților; noianul de legi i-a desorientat, lefurile „curbate” i-a coborât, i-a întunecat, zdruncinându-le lor înșile echilibrul și încrederea „în justiție”.

În această carieră mută, aparentele pot fi uneori înșelătoare. Înălțimea forului de unde ofeiază magistratul comandă răbdare și tăcere.

Dar tocmă această tăcere înfioară prin rezultatele la cari neputem aștepta.

Să se facă socoteală câți magistrați n'au datorii grele, prea grele pentru „punga” lor, câți au renunțat de a se mai instrui; abonându-se măcar la reviste juridice, cine sunt creditorii magistraților și apoi cred că nu se va găsi cineva să cârtească sau să considere „drept exagerări” cele de mai sus.

Asistăm zilnic la pierderea curajului magistraților, delăsarea și „treaba de mântuială” își face tot mai mult drum în dezvoltarea pricinilor și lucrărilor judecătorești. Amânări cu duimul chiar acolo unde nu admite textul sau legea, toate acestea în mare parte cauza oboșelii și marasmului ce le pricinuieste aceste salarii insuficiente.

Azi, e grozav pentru orice funcționar să se gândească veșnic „la ce va fi mâine”, când chiar lefurile, așa cum sunt, se plătesc cu mari întârzieri, când cerințele casei trebuiesc îndeplinite, când scumpetea încă dăinuiește, dar aceste gânduri devin un supliciu pentru magistrați — vorbesc mai ales de cei însurați, având și copii — și să ne mai mirăm că magistrații joacă cărți sau caută „scăparea în joc de cărți”.

Așa încât, acel „nu se plătește” rânjește mai în voie ca oricând și are puțința să se înscăuneze chiar în sufletul magistraților.

Pentru remedierea răului, nu credit, nici Casă de credit pentru magistrați. Încă o mreajă pentru a nu mai scăpa de datorii?

Nu, ci măcar restabilirea salariilor dinainte de „curbă” și aceasta cât mai urgent, o repet și ca final: Salarii magistraților, altfel ne așteaptă cutremurul cel mare..

Dixi et salvavi animam meam.

D. ȘTEFANESCU,
Consilier la Curtea de Apel Cernăuți
Președintele Comitetului Local de Revizuire

PE MARGINEA UNUI ARTICOL

„Mare merit va avea ministrul care va putea isbuti să puie lucrurile la punct și pe fiecare magistrat la locul său”.

Acestea sunt cuvintele cu care se termină articolul d-lui Eugen Petit, Consilier la înalta Curte de Casație, publicat în „Curierul Judiciar” No. 34 din 1932 și intitulat „O dispoziție bună care devine rea”.

Găsesc cât se poate de întemeiată părerea pe care d-nsa o relevă în acest articol. E mult adevăr în afirmațiile ce se fac acolo și de bună seamă că nimeni n'ar putea susține că e bine să existe o armată numai de mareașali, lipsită deci de restul gradelor inferioare și soldați, a căror soartă este de a fi comandanți de cei ce stau în fruntea lor și obligați prin aceasta să lupte atunci când nevoia o cere.

În ceiace privește ramura magistraturei, are oarecare deosebire față de alte activități care concură pentru existența unei societăți și buna funcționare a unui stat.

Trecând peste unele considerații, se poate afirma că în această funcție, toți sunt soldați și mareașali în același timp, soldați fiindcă un imperativ categoric le comandă să-și facă datoria în fiecare clipă și mareașali dacă știu să diriguiească justiția pe căile cele drepte, cu multă înțelepciune, muncă și pricepere.

Cuvintele cu care se sfârșește articolul d-lui consilier Eugen Petit, au avut un oarecare răsunet asupra mea și de aceia cu ele am început rândurile de față.

Conținutul întregului articol e armonios cu adevărurile enunțate, sfârșind însă în dezacord dureros cu nevoile ce ne apasă: „lucrurile să fie puse la punct și fiecare magistrat la locul său”.

Fraza aceasta cuprinde un mare adevăr în ea, adevăr însă ce poate fi privit diferit, după considerațiile ce le faci și scopul pe care vrei să-l atingi.

Aceiași însiruire de cuvinte, deși exprimă noțiuni precise, poate trezi gânduri deosebite după felul problemei pe care dorești s'o soluționezi.

Este incontestabil că magistraților li s'au acordat grade și încă multe. Aceasta fiind făcută, pe lângă foloasele materiale aceloră ce le primeau, dar și pentru o bună specializare în unele ramuri ale magistraturii, fiind acordate judecătorilor de locul, de instrucție și procurorilor.

Este adevărat iarăși că trecerea dela parchet a unui procuror cu gradul de Consilier de Curte, poate pricinui oarecare neplăceri și greutate, în noua funcție de Consilier efectiv. Și iarăși pare lipsit de rațiune ca un Consilier de Curte să ceară un loc de judecător la un oraș mai mare.

Toate bune. Dar cine poartă vina acestei stări de lucruri?

Rămâne o întrebare, la care nu răspund, sau nu trebuie să fac aceasta, fiindcă fiecare din dv' îi poate

găsi un răspuns și mulțumirea va fi cu atât mai mare cu cât răspunsul se va apropia mai mult de adevăr.

Eu, nu critic faptul că un magistrat cu grad mare cere să treacă într-o funcție mai mică decât aceia pe care o are, numai ca să meargă într'un centru civilizat unde împrejurările îi oferă o viață mai demnă de secolul nostru.

Nu pot sub nici un motiv să condamn pe un magistrat ca o viață întreagă să rămână la o judecătorie sau tribunal dintr'un ținut ce nu-i oferă decât slujbă, masă și casă, pe motivul că s'a abătut pe capul său o serie de grade, pe care poate nici nu le-a cerut și care în timpul de față, nu-i aduc măcar un folos material. Nu pot să fixez în creierul munților un magistrat, când el având copii de școală sau universitate, nevoia îl mână spre un centru mai mare.

Ce orizonturi plumburji mărginesc viața aceloră ce au nefericirea ca ani dearândul să stea într'un târg sau sat, unde lipsiți de orice contact cu o lume mai civilizată, să nu poată vedea mai departe de dealurile ce închid zarea satului și cărora le este paralizat orice ideal de mai bine.

Gândiți-vă că sub robă se ascund hainele unui om care vrea să trăiască. Și dacă în templul culturai de unde a ieșit titrat, a căpătat pe lângă cunoștințele juridice și gustul unui spectacol de artă sub orice formă, dacă în creierul și sufletul său clocotesc năzuinți spre o viață mai deosebită, acel om căruia îi mărginiți viața numai în întinderea cât ochii săi prinde, este un mare nenorocit.

Sunt unii oameni pentru care viața de tihnă și liniște le e binefăcătoare și-i mulțumește, dar sunt și alții a căror viață e vesnic neastâmpăr și dorință de nou și progres. Nu-i lăudați pe cei dintâi și nici nu-i huliți pe cei din urmă. Deopotrivă sunt de admirat, căci mulțumirea e în funcție de subiect, neputând fi considerată după un calapod obiectiv.

Și dacă socotim că-i bine ca magistrații să se specializeze, adică să rămână tot timpul în același loc, sau în locuri similare, atunci cred că e mai nimerit decât să numim pe judele de ocol, consilier de Curte, să i se acorde un salariu mai omenos, cu ajutorul căruia magistratul dela Nistru sau dela Tisa să poată duce o viață mai civilizată, măcar o lună pe an, când în concediul de odihnă, plecând într-o stațiune climaterică, să-și amintească, chiar așa de rar, că viața mai este și altfel decât scrie în cărțile ce-i sunt sfătuitoare un an întreg.

Așa fiind, cred că e mai bine să se desființeze aceste calificative sunătoare și în locul lor să se introducă gradații că în învățământ, gradații care să aducă un real folos aceloră ce s'jertfesc viața în slujba dreptății și nu să-i transforme pe toți în mareașali improvizați.

Vă asigur că nimeni nu se va supăra dacă de azi înainte în loc să i se spună Consilier de Curte, i se va spune judecător de ocol, având trei sau patru gradații, ceiace în statul de plată îi va aduce un simțitor spor de salariu, care să-i permită o viață mai bună, decât aceia pe care o duce acum când are un așa frumos titlu.

Făcându-se aceasta pentru corpul magistraturei, cred că numai atunci „lucrurile vor fi puse la punct și fiecare magistrat la locul său”.

HOREA COGALNICEANU.

Magistrat Trib. Fălciu

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚE S. UNITE

Audiența dela 3 Decembrie 1931

Președinția D-lui D. VOLANSCHI Prim Președinte

Al. Lorincz și Soția cu Florian Kempz

Decizia No. 58

Ardeal. Încheieri date de a doua instanță în materie de executare sau sechestrul. Recurs în contra lor. Este reglementat de legea Curții de Casație, recursul special prevăzută în contra lor de legiuirile locale fiind abrogat.

In Ardeal, în contra încheierilor date de a doua instanță, în chestiuni referitoare la ordonarea execuțiunii, sau a sechestrului, se admite un al doilea recurs, în privința căruia se aplică dispozițiunile din pr. c. relativă la această cale de atac.

Acest al doilea recurs nu este însă identic recursului prevăzută de legiuirile din vechiul regat, al cărui echivalent în pr. c. ard. este numai „cererea de reviziuine”, ci el este o cale de atac specială, de care este susceptibilă numai o încheiere care în mod obișnuit se rezolvă în Camera de Consiliu, fără ascultarea părților și numai pe baza actelor dela dosar și un asemenea recurs nu poate fi îndreptat nici odată în contra unei sentințe.

Legea organică a Inaltei Curți din 1925, prin art. 79 și 81 au abrogat însă această cale specială de atac, prevăzută de art. 40 legea 54 din 1912, deoarece aceste texte dispun, că sentințele, deciziunile și încheierile date după promulgarea ei, de o a doua instanță în orice procedură litigioasă, sau grațioasă, sunt desăvârșite din momentul comunicării și în contra lor nu se admite altă cale de atac decât numai recursul în casare conform dispozițiunilor legii pentru Curtea de Casație.

Prin urmare în cazul când în contra unei asemenea încheieri se introduce un recurs, termenul pentru introducerea lui este cel prevăzută de legea Curții de Casație pentru recursuri, în genere, nu cel special, din legiuirile locale întrucât ele fiind abrogate, un asemenea recurs nu poate avea ființă legală decât numai pe baza legii Inaltei Curți de Casație, iar nu a legiuirilor ungare.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l Consilier Al. Macarovici, pe d-ii av. D. Constantinescu și Laurențiu Oanea, în concluziunile puse pentru admiterea și combaterea incidentului de tardivitate, cum și d-l Procuror general care a pus concluziuni în sensul că termenul de recurs este de 30 zile dela comunicare.

Deliberând,

Asupra chestiunii de a se ști dacă în Ardeal, în materie de execuție silită, termenul de recurs în casare este de 8 zile, conform art. 40 al. IV legea ungară 54 din 1912, combinat cu art. 522 pr. civ. Ardeal, sau de o lună conform prevederilor art. 33 legea organică a Inaltei Curți de Casație.

Având în vedere că, această chestiune a fost ridicată înaintea secțiunii a II-a a Inaltei Curți, în recursul făcut de Alex. Lorincz și soția sa, născută Elena Malnassy, contra încheierii Nr. 4843 din 1929 a Tribunalului Timiș Torontal s. I-a; că, această secțiune constatând că, prin jurnalul no. 2153 din 1931

a decis că termenul în discuție este de o lună dela comunicare, iar s. III-a, prin decizia no. 320 din 1929 că, este de 8 zile, a dispus că în conformitate cu dispozițiunile art. 17 al. ultim, legea organică a Inaltei Curți, chestiunea să fie trimisă în judecata secțiunilor unite ale Inaltei Curți, pentru a decide.

Având în vedere că, din încheierea atacată rezultă că intimatul Fr. Kempz, cerând judecătoreii execuția silită a unei deciziuni definitive și îndestulătoare contra părților pentru daunele cominatorii ce-i fusese acordate prin acea decizie, judecătoria a admis cererea de execuție, iar Tribunalul prin încheierea Nr. 4843 din 9 Noiembrie 1929, a respins ca nefondat apelul îndreptat de părții azi recurenți, contra decisiunii judecătoreii.

Că, încheierea Tribunalului fiind comunicată părților la 17 Decembrie 1929, dânsii au atacat-o cu recurs în casație la 15 Ianuarie 1930, recurs ce se susține astăzi tardiv introdus, față de legile ungare, ce s'ar aplica în speță.

Considerând că, este adevărat că art. 40 legea 54 din 1912, care a abrogat și înlocuit art. 34 legea execuțională din 1881, prevede că, în contra încheierii date în materie de execuție și sechestrul este admisibilă calea de atac a recursului; că în contra încheierilor date de instanța a doua, dar numai întrucât acelea privesc chestiunea ordonării execuțiunii sau a sechestrului, se admite și un al doilea recurs și că, în toate chestiunile privitoare la recursul aci reglementat și netratate de acel articol, se vor aplica dispozițiunile din proc. civ. relative la această cale de atac, adică cu privire la termenul căei de atac, dispozițiunile din art. 552 care dispune că, termenul de recurs este de 8 zile și el curge dela data pronunțării, iar pentru partea căreia trebuie înmănat decisiul, numai dela data înmănării.

Considerând însă că, recursul sus arătat deși poartă acest nume, el totuși nu este o cale de atac în sensul recursului prevăzută de legiuirile române, care să poie în discuțiune numai chestiuni de drept, omisiuni, denaturări și excese de putere, ci este o cale de atac specială, necunoscută în legiuirile românești și tratată în capitolul III din titlul IV al procedurii civile ardeleni; cale de atac, de care nu este susceptibilă, decât o încheiere și nici când o sentință, care în mod obișnuit se rezolvă în Camera de consiliu, fără ascultarea părților, în baza actelor de la dosar și care, după cum s'a arătat mai sus, cu restricțiunile făcute de lege, este admisibilă și în al doilea grad; acest recurs deci nu este identic cu recursul în casație, al cărui echivalent în procedura civilă ardeleană este „cererea în reviziuine”, tratată în capitolul II din titlul IV procedura civilă.

Că însă, legea organică a Inaltei Curți din 1925, prin art. 79 și 81 a abrogat această cale specială de atac, prevăzută de art. 40 legea din 54/1912, întrucât partea se putea prevala de ea în al doilea grad, dispunând că sentințele, deciziunile și încheierile date, după promulgarea ei, de o a doua instanță, în orice procedură litigioasă sau grațioasă, sunt desăvârșite din momentul comunicării și în contra lor nu se admite altă cale de atac decât numai recursul în casare, conform dispozițiunilor ei.

Că, astfel fiind, odată ce recursul de față nu poate avea ființă legală decât pe baza legii Inaltei Curți, iar nu a legiuirilor ungare, cari au fost abrogate, termenul pentru introducerea lui nu poate fi decât cel prevăzută de legea care îl organizează, deci cel de

30 zile dela comunicare, prevăzută de art. 33 legea Inaltei Curți, termen care fiind respectat în speță, incidentul de tardivitate este nefondat.

Pentru aceste motive, Curtea respinge incidentul de tardivitate ridicat de intimatul Florian Kempt și constată că recursul făcut de Alex. Lorines și soția sa născută Elena Malnassy, contra încheierii No. 4843 din 1929 Tribunalul Timiș Torontal s. I, este introdus în termen.

CURTEA DE APEL CONSTANȚA

Audiența de la 28 Iunie 1932

Președenția D-lui Gh. L. DIMITRIU, Consilier

Ministerul de Finanțe cu Armenuhi Ruperian

Decizia civilă No. 380

Art. 104 pr. oivlă: Dacă părțile care au fost chemate la darea ordonanței prezidențiale, pe baza art. 104 pr. civ. au pe lângă dreptul de apel contra acestor ordonanțe și calea acțiunii principale?

Art. 72 al. ult. 80 și 95 al. 4 Leg. timbrului din 1920; art. 1786 Cod. civil. Dacă privilegiul statului asupra taxelor succesoriale este opozabil terților achizitori, față cu cari nu s'a cerut inscripția ipotecară? Prescripția privilegiului ocult și a celui conservat prin inscripția ipotecară.

1. Art. 104 pr. civ. prevede dreptul de apel; totuși întrucât este de principiu că oricine pretinde un drept are și acțiune în justiție pentru a-l dobândi și că o hotărâre judecătorească nu este opozabilă decât părților care au figurat în proces, urmează că partea care nu a fost citată la darea unei ordonanțe prezidențiale pe baza art. 104 pr. civ., are acțiune directă în justiție pentru anularea ei.

2. Art. 72 legea timbrului din 1920 prevede că taxele de înregistrare pentru moșteniri urmăresc imobilul în mâna celor de al treilea; ca o sarcină a imobilului până la a lor achitare și fără nici o altă formalitate, statul având privilegiu asupra întregii averi mobiliare și imobiliare a debitorului fără ca, în privința imobilelor, să fie supus la formalitatea inscripțiunii, după cum dispune art. 80 Legea timbrului; că întrucât nu se face nici o distincțiune, prin art. 72 legea timbrului, între privilegiul ocult și între acel conservat prin inscripțiune ipotecară, urmează că atunci când statul își conservă prin inscripțiune ipotecară conform art. 1786 cod. civ., acest privilegiu, urmărește, ca și acel ocult, imobilul în mâinile celor de al treilea fără nici o formalitate față cu terți dobânditori ai imobilului, în ambele cazuri rațiunea fiind aceeași.

3. Privilegiul ocult se prescrie prin 3 ani și 6 luni de la moartea lui decedatului, conf. art. 72 al. ult. și 95 al. 4 Legea timbrului, iar privilegiul conservat prin inscripțiune ipotecară, prin 10 ani, conf. art. 95 al. 5 Legea timbrului din 1920, taxele succesoriale prescriindu-se prin 10 ani.

Curtea,

Văzând apelul introdus în termen cu petiția înregistrată la No. 362 din 1952 de avocatul Statului, pentru instanțele Judecătorești din județul Constanța, în numele Statului Român reprezentat prin Ministerul de Finanțe din București, în contra sentinței civile No. 452 din 1951 a Tribunalului Constanța secția II-a prin care s'a admis cererea de ridi-

carea inscripției ipotecare ce era luată de Ministerul de Finanțe asupra imobilului, cumpărat de Artin Rupenian dela moștenitorii defunctului Penciu Atanasof;

Văzând actele aflate la dosar, și susținerile părților în instanță.

Văzând că din toate acestea se constată în fapt următoarele:

La 18 Martie 1925 încetează din viață Penciu Atanasof, proprietar din Constanța, lăsând ca avere printre alte proprietăți și imobilul din Constanța strada Ștefan cel Mare No. 75, iar ca moștenitori pe fii săi: Ioan P. Atanasof, Nicolae Atanasof, Hristu Atanasof, Draga Mihailova, Tzonca Oraschacova, Ghenciu Ghenoș, Nedelea Teodorova și Ganea Atanasof cari având sezina, au intrat de drept în posesiunea averii succesoriale din momentul morții autorului lor;

La 21 Aprilie 1924 moștenitorii defunctului P. Atanasof au vândut imobilul din strada Ștefan cel Mare No. 75 din Constanța lui Petre S. Petrof, cu prețul de 1.500.000 lei cu actul de vânzare autentificat de Tribunalul Constanța la No. 2.297 și transcris în aceeași zi la No. 2.601; La rândul său Petre I. Petrof vinde și el la 5 Maiu. 1950 acest imobil d-nei Armenuhi Rupenian intimată din apelul de față, care cercetând sarcinile imobilului cumpărat, a obținut certificatul No. 1.546 din 1950 al Grefei Tribunalului Constanța s. I-a prin care se atestă că cercetându-se registrele de inscripțiuni, transcripțiuni, comandamente și foi dotale, dela 21 Aprilie 1924 până la zi, nu s'a găsit nici o sarcină asupra acestui imobil.

În fapt însă, la 1 Octombrie 1925 Administrația Financiară Constanța ceruse tribunalului luarea unei inscripțiuni ipotecare pentru garantarea statului cu suma de lei 2.564.845 pe care statul ar fi avut de primit ca taxe succesoriale, dela erorii defunctului P. Atanasof iar, Tribunalul a ordonat luarea inscripțiunii ipotecare prin ordonanța No. 675 din 1925 asupra imobilelor din succesiunea defunctului Atanasof printre cari și asupra imobilului din Constanța strada Ștefan cel Mare 75, cumpărat de Armenuhi Rupenian în 1950.

Cumpărătoarea Armenuhi Rupenian chiamă în judecată pe Ministerul de Finanțe cum și pe vânzătorul său Petre S. Petrof, și cere desființarea pe cale judecătorească a acestei inscripțiuni ipotecare No. 675 din 1925 și ștergerea ei asupra imobilului cumpărat dela Petrof; de asemeni cere să se facă și mențiune în registrul respectiv despre sentința ce va obține în acest sens.

Petre S. Petrof, chemat și el în judecată, pentru ca hotărârea ce va obține să-i fie opozabilă, chiamă la rândul său în garanție pe moștenitorii defunctului Atanasof prin petițiunea înregistrată la No. 81.244 din 1951, pentru ca aceștia să-l apere în acest proces și în caz când s'ar menține inscripția ipotecară, sau eventual s'ar pierde imobilul prin urmărirea statului, să fie obligați moștenitorii defunctului Atanasof să achite acele taxe succesoriale, cum și plata sumei de 100.000 lei cu titlu de daune din cauza suspendării restului de preț datorat de cumpărătoarea Rupenian, cum și din cauza procesului de față.

Tribunalul Constanța s. II-a prin sentința No. 452 din 1951 i-a admis acțiunea d-nei Rupenian și a ordonat desființarea inscripțiunii ipotecare luată pe baza ordonanței No. 675 din 1925 a Tribunalului Constanța s. I-a și a respins ca fără interes cererea de chemare în garanție făcută de Petre S. Petrof, cu petiția înregistrată la No. 11.244 din 1951 contra erorilor defunctului Penciu Atanasof, obligând tot odată pe Ministerul de Finanțe să plătească 5000 lei cheltueli de judecată reclamantei Rupenian și 20.000 lei cheltueli de judecată reclamantului Petre Petrof.

Contra acestei sentințe cu No. 452 din 1951 avocatul statului din județul Constanța lucrând în numele Statului Ro-

mân reprezentat prin Ministerul de Finanțe din București, a declarat în termen apelul de față.

Văzând că prin sentința apelată No. 452 din 1931 tribunalul Constanța a admis acțiunea cumpărătoarei Armenuhi Rupenian pe motiv că inscripțiunea ipotecară a cărei radiere să cere a fost luată față cu erezii defunctului Atanasof deși imobilul era vândut de aceștia lui Petrof înainte de a se ordona inscripțiunea ipotecară, și prin urmare în momentul inscripțiunii erezii nu mai erau proprietari ai aceluși imobil, și pe motiv că privilegiul ocult al statului asupra imobilului succesoral pentru taxele succesoriale s'a prescrie prin scurgerea termenului de 5 ani și 6 luni dela încetarea din viață a defunctului P. Atanasof, ne începându-se nici o urmărire mai înainte de împlinirea prescripției și pe baza art. 72 și 95 al. 4 legea timbrului din 1920 în vigoare la data deschiderii succesiunii.

Văzând că apelantul opune, în prim loc finele de neprimire a acțiunii intimății ca inadmisibilă, pe motiv că inscripțiunea ipotecară a cărei anulare se cere, fiind obținută pe cale de ordonanță prezidențială, intimata trebuia să urzeze de calea apelului conform art. 104 pr. civilă și nici de cum de calea acțiunii principale.

Considerând însă că este de principiu că ori cine pretinde un drept, are și acțiune în justiție pentru a-l dobândi și că o hotărâre judecătorească nefiind opozabilă de căi părților care au figurat în proces, numai acestea au interes s'o atace pe căile de reformare prevăzute de lege; că în speță, întrucât intimata se pretinde lezată prin ordonanța prezidențială No. 675 din 1925, la care nu a luat parte, are nu numai calea de atac prevăzută de art. 104 pr. civilă, dar și acțiunea directă în justiție pentru anularea ei cu beneficiul celor două grade de jurisdicție.

Văzând că astfel fiind, finele de neprimire invocat de apelant este nefondat și urmează a se respinge.

Văzând că în fond, apelantul Ministerul de Finanțe, susține că greșit și cu violarea art. 72 și 95 din legea timbrului din 1920, aplicabilă în speță, Tribunalul Constanța s. l-a declarat prescrie privilegiul statului asupra imobilului în litigiu de oare ce acest privilegiu se prescrie prin 10 ani, întrucât s'a luat o ipotecă legală și numai privilegiul ocult al statului se prescrie prin trei ani și 6 luni; Că în fine conform art. 72 Legea timbrului privilegiul statului urmărește imobilul în mâna celui de al treilea fără nici o formalitate și deci este opozabil și intimății.

Văzând art. 72 al. ultim, combinat cu art. 80 și 95 al. 4 legea timbrului din 1920 și cu art. 1786 C. civil.

Considerând că art. 72 legea timbrului din 1920 prevede formal că taxele de înregistrare pentru moșteniri urmăresc imobilul în mâna celor de al treilea, ca o sarcină a imobilului, până la a lor completă achitare și fără nici o altă formalitate, statul având privilegiul asupra întregii averi mobiliare și imobiliare a debitorului, fără ca, în privința imobilelor, să fie supus la formalitatea inscripțiunii, după cum dispune art. 80 Legea timbrului.

Considerând că întrucât legea creiază acest privilegiu ocult, privilegiu care se conservă fără formalitatea inscripțiunii totuși opozabil terților dobânditori ai averii succesoriale, urmează că acest privilegiu există, cu toate că imobilul ar fi trecut în proprietatea unor terți și cu toate că nu s'ar fi luat vre-o inscripțiune față cu noii dobânditori ai imobilului; Că pentru aceiași rațiuni pentru care acest privilegiu ocult urmărește imobilul în mâinile celor de al treilea, tot așa și privilegiul conservat prin inscripțiune ipotecară conform art. 1786 C. civil, urmărește imobilul în mâinile celor de al treilea, rațiunea fiind aceeași, iar art. 72 al. penultim nefăcând nici o distincțiune în această privință

între privilegiul ocult și acel prevăzut de art. 1786 C. civil.

Că prin urmare, și întrucât taxele de succesiune sunt conform art. 72 legea timbrului, o sarcină a imobilului până la a lor completă achitare, urmează că inscripțiunea ipotecară pentru conservarea privilegiului fiscalului este valabilă dacă se ia față cu moștenitorii defunctului nu și față de terții achizitorii posteriori morții lui decujus și o asemenea inscripțiune este opozabilă acestor terți achizitori.

Văzând că astfel fiind, în speță, inscripțiunea ipotecară No. 675 din 1925, este valabilă față cu Petre Petrof și Armenuhi Rupenian deși a fost luată numai față cu moștenitorii lui Penciu Atanasof și în momentul când moștenitorii acestuia înstreinaseră imobilul succesoral.

Considerând că dacă privilegiul ocult se prescrie prin 5 ani și 6 luni dela moartea lui decujus, conform art. 72 al. ultim combinat cu art. 95 al. 4 legea timbrului din 1920, privilegiul care rezultă din inscripțiune în registrele tribunalului se prescrie prin 10 ani, adică odată cu prescripția taxelor de succesiuni directe care se prescrie prin 10 ani, conform dispozițiilor art. 95 al. 5 legea timbrului din 1920;

Că întrucât în speță nu au trecut 10 ani dela moartea lui Penciu Atanasof, taxele succesoriale datorite de succesorii defunctului P. Atanasof nu sau prescrie și deci sunt datorite.

Văzând că, inscripțiunea ipotecară No. 675 din 1925, fiind valabilă față cu Petre Petrof și față cu intimata, iar taxele succesoriale nefiind prescrie, urmează că cererea intimății Armenuchi Rupenian de a se radia această inscripție ipotecară trebuie să fie respinsă și prin urmare a se admite apelul Ministerului de Finanțe și a se respinge acțiunea, reformându-se sentința apelată în acest sens.

Văzând și cererea de chemare în judecată făcută de reclamanta Armenuhi Rupenian contra lui Petre S. Petrof comerciant din Constanța, cum și cererea de garanție făcută de Petre S. Petrof în contra succesiunilor defunctului Atanasof pentru ca sentința ce se va pronunța în acest proces să le fie opozabilă și să fie obligați aceștia să-i apere în acest proces și să le plătească 100.000 lei daune.

Considerând că este de principiu că ceea ce este judecat între părți, le este opozabil; Că prin urmare în speță tuturor părților din proces le este opozabil și este considerat ca lucru judecat între ei chestiunea existenței și opozabilității privilegiului statului pentru taxele succesoriale datorite de succesiunea defunctului P. Atanasof, cum și chestiunea ne-prescrierii acestor taxe succesoriale; Că întrucât prin recunoașterea acestui efect al hotărârei de față, nu se obligă vre-una din părți, ci numai cât se constată un principiu elementar al opozabilității lucrului judecat între părți, este inutil să figureze în însuși dispozitivul deciziunii de față.

Considerând că în ce privește chemarea în garanție și obligarea intimății la 100.000 lei daune, Curtea urmează să le respingă întrucât nu numai că nu se face dovada sumelor pe care intimata le-ar fi plătit ca taxe succesoriale datorate de succesori defunctului P. Atanasof, dar însăși intimata a declarat că până în prezent nu a plătit nimic din aceste taxe iar daunele de 100.000 lei nu numai că nu au fost dovedite, dar nici nu au mai fost susținute în instanță; Că trebuie de asemeni respinse atât cererea de garanție introdusă de reclamanta contra lui Petre S. Petrof cât și aceea introdusă de aceasta contra succesorilor defunctului P. Atanasof.

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier Gh. L. Dumitriu, Curtea, admite apelul, etc.

(ss) Gh. L. Dumitriu, I. G. Iosipescu, Ath. Dumitrescu,

Grefier, (ss) E. Cazacu

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. III-a

Audiența de la 15 Martie 1932

Președinția d-lui A. BOGDAN președinte

Cleopatra Xenocrat Chiriază cu Victoria M. Chivulescu ș. a.

Deciziunea civilă No. 84

Vânzare. Moșie expropriabilă. Clauza în contract ca prisosul sau diferența suprafeței moșiei va fi plătită sau rambursată. Acțiune în nulitate a vânzării. Dacă cumpărătorul se poate prevala de art. 3 legea agrară din 1921? Confirmarea actului după efectuarea operațiunilor de expropriere. Valabilitatea vânzării. Art. 3 legea agrară din 1921 și art. 131 Constituție.

1. Legiuitorul agrar a lovit de indisponibilitate moșiile supuse exproprierii în scopul de a asigura operațiunile de improprietărire sub sancțiunea unei nulități absolute. Însă această nulitate nu o poate invoca decât Statul, iar nu și părțile contractante.

2. Operațiunile de expropriere fiind terminate, indisponibilitatea încetează. Ori, apelanta, confirmând clauzele din contractul de vânzare, posterior exproprierii, vânzarea rămâne valabilă.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Cleopatra Xenocrat Kiriază în contra sentinței civile cu Nr. 694 din 18 Iunie 1931 a Trib. Ilfov secț. I c. c., prin care i s'a respins ca nefondată acțiunea intentată prin petiția înreg. la Nr. 50512 din 1930, în contra părților Victoria M. Chivulescu, M. Chivulescu personal și ca soț pentru autorizare, Aurelia Scărlătescu și Silvestru Scărlătescu soț pentru autorizare, obligând-o să plătească părților suma de zec mii lei cheltueli de judecată.

Având în vedere susținerile și opunerile părților, precum și actele din dosar, din cari se constată în fapt următoarele:

La 19 Mai 1921, cu actul autentificat de Trib. Prahova secț. I-a la Nr. 2476 din 1921, apelanta Cleopatra Xenocrat Kiriază, vinde întimaților Moise Kivulescu, Victoria M. Kivulescu și Aurelia M. Scărlătescu, partea sa din moșia Cornu de sus și partea din Ciupelnița ce i-a rămas în urma exproprierii conf. decretului-lege din 1918, exproprierii din 1919 și legii izlaurilor comunale din 1920, care parte de moșie are astăzi — zice vânzătoarea, — o suprafață aproximativ de 250 ha., fără a-și mai rezerva ceva pe seama sa din această moșie, pe preț total de 1.050.000 lei. În caz când, prin măsurătoarea ce se va face printr'un inginer hotarnic, numit prin acordul părților, va rezulta că întinderea moșiei vândută este mai mare de 250 ha., pentru prisos cumpărătorii vor plăti vânzătoarei echivalentul de preț, socotit tot a 4000 lei ha., iar în cazul când întinderea moșiei vândute va fi mai mică de 250 ha., vânzătoarea consimte să i se reducă din restul de preț datorit, echivalentul suprafeței găsită mai puțin, socotit tot a 4000 lei hectarul.

Moșia vândută fiind expusă exproprierii, împreună cu alte moșii ale apelantei, prin hotărârile instanțelor de expropriere s'a considerat moșia vândută Cornu-de-sus și parte din Ciupelnița, ca aparținând la data de 15 August 1916, apelantei, și s'a decis că din această moșie să se rezerve 100 ha. arabile, în afară de terenul necultivabil, soluțiune, pe care o consacra, în ultimul resort, Comitetul Agrar prin hotărârea cu Nr. 19 din 13 Ianuarie 1927.

La 11 Octombrie 1930, apelanta Cleopatra Xenocrat Kiriază intentează acțiune înaintea Trib. Ilfov secția I civ. c., cerând să se constate judecătorește, că contractul de vânzare este nul de plin drept, întrucât la data vânzării, moșia era supusă exproprierii și potrivit art. 3 din legea agrară din

1921 și art. 131 din Constituție, asemenea înstreinări erau interzise sub sancțiunea nulității absolute.

Tribunalul Ilfov s. I civ. c., prin sentința Nr. 694 din 1931, respingând acțiunea ca nefondată, Cleopatra Xenocrat Kiriază face apel înaintea acestei Curți susținând că greșit Tribunalul crede că nu se poate ocupa de situația ce i s'a creiat în urma exproprierii efectuate pe baza legii din Iulie 1921, — de oarece nulitatea pe care apelanta a invocat-o din dispoz. art. 3 al legii agrare nu impietează asupra atribuțiunilor instanțelor de expropriere, ci face aplicațiunea unei dispozițiuni din legea agrară în raporturile dintre două persoane particulare.

Considerând că prin acest motiv de apel se invoacă de apelanți nulitatea absolută a actului de vânzare intervenit la 19 Mai 1921 între ea și intimați, nulitatea întemeiată pe dispoz. art. 3 din legea agrară și pe care instanțele ar fi în drept de a o pronunța, independent de soluțiunea procesului de expropriere ce s'a purtat înaintea instanțelor speciale.

Având în vedere că atât prin geneza cât și prin cuprinsul său, art. 3 din legea agrară, reproducând în această privință textul art. IV din decretul-lege Nr. 3681 din 1918 și al art. 3 din decretul-lege 3697 din 1918, nu are alt scop decât acela ca lovind de indisponibilitate moșiile expropriabile în ce privește aplicarea legii agrare și considerând fără efect toate înstrăinările efectuate după 15 Aug. 1916, în ce privește aplicarea acestei legi, să asigure exproprierea întinderii de 2 milioane hectare teren cultivabil, pe care Camerile constituante din 1917, cât și adunările ce au votat legea agrară, le considerau ca absolut necesare pentru înfăptuirea scopului reformei agrare: improprietărire a sătenilor muncitori manuali de pământ:

Că fiind astăzi categorie definit scopul în care legiuitorul a dispus indisponibilitatea, prin raport cu aplicarea legii agrare, a terenurilor expropriabile, dispozițiunile art. 3 din această lege nu îndrituiesc să se considere vânzările de teren rural efectuate după 15 Aug. 1916 decât ca inopozabile Statului, dar valabile între părțile contractante;

Că a socoti altfel ar fi să se acorde art. 3 din legea agrară înțelesul de a fi scos din comerț proprietatea rurală pe tot timpul cât durează operațiunile exproprierii, adică pe o foarte lungă durată de timp, dat fiindcă aceste operațiuni care se termină abia după definitivă măsurătoare a terenului expropriat, nu au luat sfârșit nici astăzi.

Considerând că de nicăeri nu rezultă că legiuitorul constituant sau cel din 1921 ar fi urmărit acest lucru; din desbaterile parlamentare reeșind în mod evident că dispozițiunea art. 3 au avut de scop că lovind de indisponibilitate în mod fictiv proprietatea, să o imobilizeze numai în ceea ce privește aplicarea legii agrare în mâna proprietarilor din 1916.

Considerând că în asemenea condițiuni, părțile cari au contractat o vânzare de teren rural expropriabil, nu se pot prevala de dispoz. art. 3 din legea agrară pentru a obține anularea vânzării, nulitatea prevăzută de acest text neputând fi invocată decât de Stat, în interesul exproprierii și înaintea instanțelor speciale, în competența cărora s'a dat aplicarea legii agrare.

Că astfel fiind, primul motiv de apel este neintemeiat.

Având în vedere că prin cel de-al doilea motiv de apel, Cleopatra Xenocrat Kiriază se plânge că în mod greșit Trib. stabilește că nulitatea de care se prevalează, a încetat de a fi absolută, din momentul în care s'a pronunțat definitiv instanțele de expropriere, — devenind o nulitate relativă pe care apelanta nu o mai poate invoca, întrucât convențiunea de vânzare a ratificat-o posterior ultimei hotărâri de expropriere.

Având în vedere că este constatată, în fapt, că posterior pronunțării hotărârei Comitetului Agrar Nr. 19 din 1927,

care a decis în mod definitiv asupra exproprierii moșiei vândute, apelanta a primit ratele de preț ce i se mai cuveneau și că a notificat intimaților să desemneze un inginer măsurător, în acord cu cel desemnat de apelantă, să măsoare moșia vândută, pentru a i se plăti diferența de preț la care avea drept, dacă prin măsurătoare s'ar fi constatat că moșia are mai mult decât s'a prevăzut în actul de vânzare.

Considerând că chiar în ipoteza când s'ar considera că nulitatea prevăzută de art. 5 din legea agrară ar avea un caracter de nulitate absolută, interesând ordinea publică, încă aceste nulități pot fi acoperite prin confirmare atunci când cauza care le produce a încetat;

Considerând că indisponibilitatea prevăzută de art. 5, fiind edictată în vederea efectuării operațiunilor de expropriere prevăzute de legea agrară, această indisponibilitate încetează din momentul în care aceste operațiuni au luat sfârșit;

Că în aceste condițiuni chiar dacă s'ar considera că vânzările efectuate mai înainte sau în timpul efectuării operațiunilor de expropriere ar fi nule, din momentul în care aceste operațiuni s'au terminat, ele pot fi confirmate de părți, ordinea publică nemai fiind interesată;

Că întrucât, în speță, este necontestat că apelanta primind ratele din preț și invitând pe intimați ca aceștia să se conforme clauzelor contractului în ce privește măsurătoarea, din aceste fapte rezultă confirmarea de către apelantă a convențiunei de vânzare la un moment când nulitatea de ordine publică încetase;

Că astfel fiind, nici cel de-al doilea motiv de apel nu este fondat.

Având în vedere și motivele din sentința Tribunalului, pe care Curtea găsindu-le întemeiate, le adoptă în totul;

Apreciind și asupra cheltuelilor de judecată cerute de intimați, Curtea le fixează la suma de 2000 (două mii lei).

Pentru aceste motive, Curtea respinge.

(ss) A. Bogdan, Ch. Alimănescu, I. A. Floareș.

Grefier (ss) N. Loga

TRIBUNALUL BRĂILA S. I-a

Sedința dela 11 Octombrie

Președinte P. MOCIULSCHI, president.

Complex de divergență

Jurnalul Nr. 10276

Proces-verbal făcând dovadă până la înscrierea în fals. Lipsa unora din mențiunile cerute de lege. Slăbirea forței probante. Declarațiune de înscriere în fals. Respingere ca inutilă din moment ce este posibilă proba contrarie. Aplicațiune la legea contab. publice.

Procesele verbale de constatare cărora legea le conferă forța probantă până la înscrierea în fals, pot fi combătute cu proba contrarie atunci când se constată că ele nu conțin toate mențiunile cerute de lege și când legea nu sancționează cu nulitatea atari lipsuri.

Contra unui proces-verbal, care a pierdut forța probantă până la înscrierea în fals, fiind posibilă orice probă contrarie, devine inutilă înscrierea în fals.

Procesele verbale încheiate pe baza art. 22 legea contabilității publice nu mai fac dovadă până la înscrierea în fals, atunci când nu sunt semnate și de gestionarul respectiv și nu cuprind mențiunea că gestionarul a refuzat să semneze.

Tribunalul în majoritate,

Asupra excepțiunei ridicate de inculpatul Gh. Tomescu prin d-nii avocați Radu Portocală și Eugen Stănescu și cari declară că inculpatul *se înscrie în fals* în contra proceselor-verbale din 12 Noembrie 1931 și urm., încheiate în baza deciziei ministeriale No. 295.286 din 1930 de către d-nii experți Voinescu și A. Lepădatu, efectuate conform art. 22 din legea contabilității publice din 1929 și care piese au servit ca bază de acuzațiune în ordonanța definitivă No. din 1932 a Cab. II instrucție de pe lângă acest Tribunal.

Având în vedere că în conformitate cu art. 22 din legea contabilității publice, procesele verbale încheiate de cei în drept (adică de inspectorii financiari, de șefii autorităților respective sau delegații lor) vor face probă în justiție și nu se vor putea combate decât prin înscrierea în fals; aceste procese verbale însă vor trebui să îndeplinească condițiunile următoare :

a) Procesele-verbale vor fi semnate de cei însărcinați cu facerea anchetei și de *mănuitorul respectiv*;

b) *Refuzul mănuitorului de a semna se va menționa în procesul-verbal.*

Având în vedere că dacă datorită acestui principiu al probei legale de altfel mult criticat în doctrină, se acordă în mod cu totul restrictiv și derogatoriu, o forță probantă până la înscrierea în fals, din cauza aceasta, procesul verbal va trebui însă să conțină absolut neapărat din punct de vedere formal, *toate mențiunile prevăzute de lege*; iar în cazul când legea respectivă nu sancționează expres lipsa unor anumite condițiuni, asemenea vicii nu atrag nulitatea și nici inexistența procesului verbal, ci cel mult *ii slăbesc forța probantă și anume*, procesul verbal, viciat nu va mai face dovada până la înscrierea în fals, ci *va putea fi combătut* ca ori și care proces-verbal obișnuit, *cu proba contrarie*; astfel când legea cere să fie ascultat invinuitul și să se facă mențiune în procesul-verbal că a fost ascultat sau că a refuzat să și facă arătările sale, nu s'a conformat acestor dispozițiuni, un asemenea proces-verbal va face dovadă numai până la proba contrarie. (Vezi Tanoviceanu, pr. pen. vol. IV, pag. 531 urm.). (In acest sens s'a pronunțat înalta Curte de Casație s. II-a prin deciziia No. 5.015 din 26 Iunie 1931, dos. No. 4.379 din 1931).

Având în vedere că în speță, într'adevăr examinând procesele-verbale încheiate în baza deciziei ministeriale No. 295.286 din 1930 de către experții Voinescu și Lepădatu în conformitate cu art. 22 din legea contabilității publice se constată că aceste procese-verbale sunt viciate prin aceea că :

1) *Nu sunt semnate și de mănuitorul respectiv*, adică de inculpatul Gh. Tomescu și 2) *Nici nu se menționează refuzul inculpatului (mănuitor) de a semna aceste procese verbale și ca atare, lipsind aceste mențiuni esențiale, nesancționate expres de legea contabilității, urmează că aceste procese verbale și-au pierdut numai forța probantă și anume ele fac dovadă numai până la contra probă*, iar nu până la înscrierea în fals, forță probantă pe care ar fi avut-o dacă îndeplineau toate condițiunile cerute de art. 22 din sus menționata lege.

Având în vedere că tribunalul constatând că aceste procese-verbale fac dovadă numai până la proba contrară, rămâne de examinat încă următoarea chestiune de drept și anume :

II) *In instanța penală se poate în cursul judecării procesului penal să se înscrie inculpatul, în fals, contra unui proces-verbal și care face dovadă numai până la contra probă?*

Având în vedere că este adevărat că în principiu se poate declara în fals un proces-verbal încheiat de un ofițer public, a cărui forță probantă nu este chiar până la înscrierea în fals, atunci când se afirmă că constatările sale sunt făcute cu rea credință;

Că însă, acest drept al inculpatului învinuit prin procesul-verbal care se declară în fals, este cu totul *distinct* de probele cari se pot admite contra celor conținute în el, căci dacă inculpatul în procesul verbal penal care este în curs contra sa, are dreptul de a se apăra, aceasta și-o poate îndeplini prin ofertarea oricăror probe contrare care sunt admise de dispozițiile procedurii penale și din acest punct de vedere, inculpatul poate oferi *proba contrarie*, fără a mai fi necesar de a se urma calea procedurii de înscriere în fals prevăzută de art. 450 și urm. pr. pen. și care este o procedură *extra-ordinară*.

Că, în afară de această obligație de apărare, inculpatului îi rămâne dreptul de a reclama pe cale principală falsul ce eventual s'ar fi comis prin procesul-verbal care conține înracțiunea.

Aceste două drepturi pe care le are inculpatul, aceea de a se apăra în procesul penal și aceea de a reclama eventualul fals, având obiecte cu totul separate, trebuie să urmeze în realizarea lor, *căi separate*.

Că a se admite teza contrarie, ar însemna să se suspende în *mod inutil* cursul judecării procesului, măsură care deși este facultativă pentru instanță conf. art. 465 pr. pen., dar care în speță n'ar putea duce la alt rezultat decât la amânarea procesului, deoarece procesul-verbal prin care inculpatul cere să se înscrie în fals, este *piesa fundamentală* pe care stă acuzațiunea deschisă contra sa.

Că așa fiind, tribunalul găsește că atât din punct de vedere de drept, cât și din punct de vedere al situației de fapt, mai ales că unul din inculpați este sub *stare de arest*, *înscrierea în fals trebuie respinsă ca inutilă*, urmând ca inculpatul să și propună eventuala *contra probă* ce ar avea de făcut, rămânând că dacă susține falsul, s'o facă pe cale de denunțare la organele de urmărire.

În acest sens: *I. Tanoviceanu*, Drept și procedură penală, vol. IV, pag. 555; *Faustin Hélie*, Traité de l'instruction criminelle, tom. III, 1866 pag. 442 No. 1476; *Faustin Hélie*, Pratique criminelle des Cours et Tribunaux 1920 pag. 215, No. 348, Inscription de faux contre les proces-verbaux; Les Codes annotés de Sirey, 1905 pag. 685. No. 55, (la art. 460, Du faux); *Dalloz*, Répertoire Pratique, Tom. IX, 1922 pag. 684 inscription de faux, No. 191; Code d'instruction criminelle annoté, par G. Le Poittevin, 1915 pag. 616 § 3. *A Cas ou l'inscription de faux est admissible*.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător Petru N. Ionescu, Tribunalul, în majoritate *respinge excepțiunea de înscriere în fals* și dispune amânarea procesului pentru judecare în ziua de 25 Octombrie 1932, termen în cunoștința părților prezente.

(ss), P. Mociulski; P. N. Ionescu.

O p i n i e :

Asupra cererii formulate de inculpatul Gh. Tomescu, prin care declară că se înscrie în fals în contra proceselor verbale din 20 Februarie și 25 Aprilie 1931 și următoarele, toate dresate în baza deciziei ministerale no. 295286 din 1930, de către d-nii Voinescu și Lepădatu, inspectorii pe lângă Ministerul de Agricultură și Domenii și care piese stau la baza ordonanței definitive de trimetere în judecată a inculpatului.

Având în vedere că din verificarea pieselor de la dosar, rezultă că actul de bază în cercetarea acestei chestiuni penale este procesul-verbal și raportul de expertiză dresate de inspectorii delegați ai Ministerului de Domenii și Agricultură, contra cărora inculpatul Gh. Tomescu a cerut înscrierea în fals.

Considerând că aceste procese-verbale sunt atașate dosarului ca o primă și importantă piesă, atât pentru deschiderea acțiunii publice, cât și pentru cercetarea și soluționarea procesului.

Având în vedere că aceste procese verbale sunt dresate de către funcționari competenți, delegați de Minister, în conformitate cu art. 22 din legea comptabilității statului și că ele fac probă în justiție, în conformitate cu acest text, până la înscrierea în fals.

Având în vedere că din dispozițiunile urmate cu ocazia judecării acestui incident, se invoacă de Ministerul public, partea civilă și inculpatul Bălan, slăbirea forței probante a acestor procese-verbale pe motivul că ele nu au fost încheiate cu respectarea dispozițiilor prevăzute de art. 22 și anume: nu sunt semnate de Gh. Tomescu, cel anchetat și nici nu se face mențiunea refuzului său de a semna.

Considerând că în conformitate cu art. 22 din legea comptabilității publice, forța probantă a procesului-verbal este legată de calitatea celui ce constată și nu este subordonată nici unei alte considerațiuni.

Că deși în acest text se impune obligațiunea celui ce anchetează să menționeze în procesul-verbal refuzul de a semna al anchetatului, totuși această dispozițiune legală, nefiind sancționată în nici un mod, nu se poate pe cale de sancțiune să se creadă nulități virtuale sau o diminuare a forței probante, întrucât textul nu o spune.

Forța probantă a actului derivă din faptul ce este supus cercetării și calității celui ce o anchetează, iar prezența anchetatului, semnarea procesului verbal de către el sau menționarea refuzului de a semna, sunt împrejurări lăturabile fără vreo consecință asupra procesului-verbal.

Că de altfel, însuși textul de lege, arată că procesele verbale fac dovada până la înscrierea în fals, fără a adăoga mențiunea: „*procesele verbale încheiate în condițiunile prezentului text de lege*”, de unde rezultă clar și neîndoios că legiuitorul s'a gândit să atașeze forța probantă a actului numai de calitatea celui ce anchetează, nu și de celelalte condițiuni.

În orice caz, lipsa mențiunii refuzului de a semna al anchetatului, este o excepțiune pe care ar putea-o invoaca numai inculpatul, căutând să diminueze forța probantă a procesului-verbal și să și facă apărarea pe alte căi.

Cum însă inculpatul nu se prevalează de lipsa acestei mențiuni, ci consideră actul în forma lui exterioră, ca valabil încheiat, nici o altă parte nu poate invoaca această lipsă de mențiune.

Nulitatea procesului verbal sau diminuarea forței lui probante, este în consecință, relativă, și nu constituie decât un drept al învinutului anchetat, care are facultatea de a o invoaca sau nu.

Că în ultima analiză, inculpatul Gh. Tomescu, chiar dacă am admite că procesul-verbal nu face dovada până la înscrierea în fals, ci numai până la proba contrarie, totuși el având libertatea de a se apăra, fie pe o cale, fie pe cealaltă, el are alegerea acelei căi, pe care o crede că duce mai sigur și mai prompt la desvinovățirea sa și credem că nu i se poate răpi acest drept de apărare.

În sprijinul teoriei că este perfect admisibilă înscrierea în fals în contra unui proces verbal ce face probă în justiție până la proba contrarie, invocă părerea autorului clasice, în materie de procedură penală, *Faustin Hélie*, vol. VI pag. 295).

L'inscription de faux est un moyen ordinaire de défense; quelques auteurs la représentent comme une voie extraordinaire, parce qu'ils confondent le moyen lui-même avec les formes spéciales de la procédure à laquelle sa production est soumise, et ils enseignent ensuite que son application doit être restreinte.

Aucun texte ne vient à l'appui de cette doctrine. La loi laisse aux parties la faculté d'employer, quand elles le jugent convenable, mais à leur risques et périls, cette voie de recours. Il est probable qu'elles ne l'emploieront que rarement, à raison de ses formes onéreuses, contre les procès-verbaux, qui ne font foi que jusqu'à preuve contraire, et quelles peuvent faire tomber plus facilement en produisant des titres ou des témoins. Mais il suffit de supposer un cas où la partie aurait de facilité ou d'intérêt à faire la preuve du faux que la preuve contraire des faits constatés, car pourquoi serait-elle privée de ce moyen de défense? Pourquoi ne l'emploierait-elle pas quand elle le croit utile à ses intérêts? Lui opposera-t-on qu'elle put atteindre le même résultat par un autre moyen? Mais est-ce la une fin de non-recevoir juridique? *Le tribunal est-il juge de la manière dont chaque partie use de ses droits?* la question est dans le droit lui-même et non dans son application. Or, nulle disposition de la loi n'a limité le droit des parties d'attaquer par l'inscription de faux les procès-verbaux qui leur font grief.

Intr'adevăr, în fapt se constată că procesul verbal încheiat de inspectorii din Ministerul de Domenii și Agricultură, funcționari de carieră, a necesitat timp îndelungat pentru cercetarea unei vaste arhive și a multor registre, iar din memoriul depus de către inculpatul Gh. Tomescu, se arată ca false 28 de constatări din procesele verbale și se invoacă 53 de acte de la diverse instituții, pe care el nu le-ar putea obține pe cale de simplă apărare în procesul de față.

Că o expertiză în asemenea condiții, greu s'ar putea efectua pe cale de apărare în procesul de față și numai printr'o anchetă judiciară, astfel cum au fost și primele procese verbale dresate, în urma ordinului judecătorului de instrucție și cu simple cercetări, s'ar putea face lumină deplină, cu privire la faptele imputate, fapte a căror cercetare ar necesita, poate, descinderi, percheziții, ridicări de scripte, etc.

Văzând că potrivit art. 463 pr. penală, numa suspendarea procesului în care se produce incidentul de fals, *este facultativă*; cercetarea și judecata falsului nu pot fi împiedicate *a-și urma cursul lor legal*.

Având în vedere că inculpatul nu a cerut suspendarea, ci numai trimiterea-actelor incriminale spre cercetare, procesul continuând a rămâne pe rol, în judecata acestui tribunal, urmând să se amâne pentru audierea celorlalți martori.

Având în vedere și faptul că, oricum ar hotări Tribunalul, asupra interpretării art. 22 din legea contabilității publice, hotărârea va rămâne definitivă după judecarea procesului înaintea Curții de Apel și a Inaltei Curți de Casație.

Că, în cazul când s'ar confirma interpretarea că trebuie admisă înscrierea în fals, va fi cu mult mai greu, după trecerea acestei perioade de timp, să se cerceteze acuzațiile de fals.

Suntem de părere a se admite incidentul de înscriere în fals conform art. 463 pr. penală, fără însă a se suspenda procesul principal.

(ss) A. Șerbănescu, judecător supleant.

NOTA. — Problema desbătută de Trib. Brăila, s. I, prin sentința de mai sus, poartă în principal asupra chestiunii dacă: *este admisibilă sau nu înscrierea în fals contra unui proces-verbal căruia legea îi atribuie forță probantă până la înscrierea în fals, dar*

care și-a pierdut această forță probantă din cauza unor vicii intrinseci.

Tribunalul în majoritate, a respins cererea de înscriere în fals ca inutilă, după ce în prealabil a constatat că procesul-verbal conținea lipsuri cari îi ridicau tăria conferită de lege.

I. Asupra slăbirei forței probante a proceselor-verbale conținând vicii substanțiale sau de formă, ne-am ocupat pe larg în *Tratatul Tanoviceanu*, vol. IV, pag. 529 și urm. și într'o adnotațiune publicată în *Jurisprudența Generală*, 1932, speța 546, unde am arătat că lipsa mențiunilor esențiale face ca procesele-verbale, cărora legea le atribuie forța probantă până la înscrierea în fals, să degenereze în simple probe susceptibile de a fi combătute cu dovezi contrarii.

Împărtășim deci în totul punctul de vedere al Trib. Brăila care a considerat lipsa din procesul-verbal a semnăturii mânuitorului respectiv și lipsa mențiunei că acesta a refuzat să semneze, ca constituind vicii ce ridică procesului-verbal forța probantă până la înscrierea în fals. Când legea contabilității publice a cerut prin art. 22 ca procesele-verbale să fie semnate și de mânuitorul respectiv sau să se constate în ele refuzul de a semna, nu a înțeles desigur să exprime un simplu deziderat, ci a voit să opună forței probante covârșitoare ce o atribuia acestor procese-verbale *o chezășie și un corectiv*. O chezășie și anume: aceea că mânuitorul a fost și el ascultat, întreat și primit să dea explicațiunile necesare, explicațiuni atât de indispensabile atunci când este vorba de operațiuni traduse în cifre și socoteli. Ori tocmai fiindcă legea oferă mânuitorului posibilitatea de a se justifica cu ocaziunea încheierii procesului-verbal, s'a crezut că nu trebuie să se mai dea acces explicațiunilor sale înaintea instanței penale și în consecință s'a atribuit proceselor-verbale tăria până la înscrierea în fals. Cerința din art. 22 legea contab. publice constituie și un corectiv, căci se știe ce dificultăți și ce riscuri atrage o înscriere în fals; ar fi fost deci nedrept și crud să nu se lase mânuitorului deschisă decât calea înscrierii în fals, fără a i se da putința să cunoască în ce condițiuni, pe ce baze, cu ce elemente s'a ajuns la încheierea procesului-verbal care îl declară relicvatar. Ori, când legea a cerut ca procesul-verbal să fie semnat de mânuitor sau să se constate că el a refuzat să semneze, a înțeles că mânuitorul trebuie să fie prezent la încheierea celui proces-verbal pentru a-și putea da seamă în ce măsură el corespunde adevărului și deci dacă e locul sau nu să recurgă la spinoasa cale a înscrierii în fals. A pune pur și simplu pe un mânuitor în fața unui proces-verbal, la încheierea căruia nu a asistat și a-i interzice altă probă decât înscrierea în fals, este a-i cere să aibă în memorie tot ce face adeseori e cuprins într'o întregă arhivă și a-l sili să ju-

dece veracitatea sau falsitatea constatărilor din procesul-verbal prin prisma îngustă și neclară a amintirilor, ceiace ar însemna desigur o complectă nesocotire a dreptului de apărare.

Așa dar, procesele-verbale, încheiate conform art. 22 legea contab. publice, fac dovadă până la înscrierea în fals, atunci când mânuitorul a fost pus în situațiunea de a da anchetatorilor săi toate explicațiunile ce avea de dat; pentru a se verifica îndeplinirea acestei cerințe, legea impune ca mânuitorul să fi semnat și el procesul-verbal sau să se constate refuzul de a semna. Lipsa acestei formalități vădește că procesul-verbal a fost încheiat fără prezența mânuitorului și deci implicit procesul verbal încetează de a mai face dovadă până la înscrierea în fals.

A susține că forța probantă a procesului-verbal este legată numai de calitatea celui care instrumentează, este a face neant din substanța probei, pentru a nu da atenție decât sursei sale, ceiace nu se împacă nici cu principiile de drept, nici cu interesele justiției.

Legea spune (art. 22 l. contab. pub.): „*Aceste procese-verbale vor face probă în justiție.. etc.*”. Cari „*aceste procese-verbale*”? Desigur acele încheiate după cerințele art. 22 adică: de cei în drept și semnate de mânuitor sau constatând refuzul lui de a semna! căci aceste cerințe nu au fost înscrise în art. 22 pentru a umfla paginile legii, ci pentru a avea o eficiență juridică.

II. Dacă trecem la cealaltă chestiune, aceia care, după cum spuneam la început, formează punctul principal al discuțiunii și anume dacă este sau nu admisibilă înscrierea în fals contra procesului-verbal care și-a pierdut din cauza unor vicii forța probantă atribuită de lege, răspunsul credem că trebuie să fie afirmativ.

Orice *probă scrisă* poate fi atacată în fals — fie pe cale principală, fie pe cale incidentă — când cel căruia i se opune proba socoate că ea conține o alterare de adevăr. Deci nu numai procesele verbale cari fac dovadă până la înscrierea în fals pot forma obiectul unei înscrieri în fals, ci orișicare alt proces-verbal. Deosebirea este că primele nu pot fi combătute de cât numai cu înscrierea în fals atunci când sunt regulate și în formă legală, pe când celelalte pot fi combătute fie cu probe contrarii, fie cu înscrierea în fals. Imprejurarea că proba contrarie este posibilă nu apară pe autorul unui proces-verbal mincinos de sancțiunile falsului și deci implicit defăimarea în fals rămâne oricând deschisă. De aceia art. 450 și urm. din procedura penală vorbesc de înscrieri, fără a face vreo distincțiune după forța lor probantă, lăsând în toate cazurile deschisă procedura defăimării în fals atât pe cale principală cât și pe cale incidentă.

Desigur, când este vorba de procese-verbale ce

pot fi combătute cu probe contrarii, partea interesată nu mai este silită să recurgă la înscrierea în fals, dar poate oricând fi primită să o facă, dacă așa îi dictează interesele.

Dar dacă înscrierea în fals este principial admisibilă și contra proceselor-verbale susceptibile de a fi combătute cu probe contrarii, în schimb instanța penală păstrează între dreptul său de a aprecia utilitatea și oportunitatea înscrierii în fals. În penal se știe că la baza judecării stă principiul *adevărului real*, adevăr reținut de judecători în raport cu *întima lor convingere*. Judecătorii având deci *libertatea de convingere* ca un corolar firesc au și dreptul de a aprecia motivat asupra utilității și oportunității oricărei probe. O probă admisibilă în principiu, poate fi totuși respinsă fie ca neconcludentă, fie ca nepertinentă, fie ca neserioasă sau șicanatorie, etc. suficient ca această respingere să fie motivată, așa fel încât, ea să apară ca bine chibzuită, iar judecarea pricinii și deci posibilitatea pentru judecători de a-și forma convingerea și a afla adevărul real ca perfect realizabile în lipsa probei cerute și respinse.

Aceasta fiind principiul, desigur că instanța penală poate să nu primească incidentul de înscriere în fals contra unui proces-verbal susceptibil de a fi combătut cu dovezi contrarii, oridecâteori motive temeinice fac să se considere ca inutilă sau inoportună această cale de probațiune. Prin aceasta nu înseamnă că falsul și deci defăimarea în fals, vor rămânea fără urmări. Urmărirea pentru fals se va face separat, fără a se stăvili mersul pricinii în care s'a produs defăimarea, fie că procurorul se va sesiza de această defăimare și o va urmări conform art. 21 pr. pen., fie că partea interesată va acționa pe cale principală conf. art. 60 sau 178 pr. pen. Acesta este însuși principiul legii înscris în art. 463 pr. pen.

În speță, tribunalul respingând înscrierea în fals, pe motiv că această procedură este inutilă pentru soluționarea cauzei, întru-cât inculpatul care o cere are puțința de a aduce deîndată contra-probele cu care voește să se disculpe, iar pedeałtăparte că admiterea acestei proceduri ar întârzia inutil și dăunător soluționarea pricinii, mai ales că unul din co-incipați se găsește arestat, desigur că ne găsim în fața unei respingeri *motivate* și deci perfect încadrată în dreptul de apreciere al tribunalului.

Găsind corectă soluțiunea majorității, trebuie să menționăm că opiniunea minorității este perfect exactă în ceia ce privește punctul privitor la admisibilitatea în principiu a înscrierii în fals; cât despre *oportunitatea* primirii acestei înscrieri fiind o chestiune de fapt, opiniunea minorității, ca și a majorității, relevă de domeniul convingerei și deci scapă aprecierii noastre.

VINTILĂ DONGOROZ